

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 74 · 28. april
Sesjonen 2020–2021

Møte onsdag den 28. april 2021 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 74):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Presidenten vil av smittevern hensyn foreslå at publikumsgalleriet holdes stengt også under dagens møte. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [10:00:16]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Guri Melby og Monica Mæland og utenriksminister Ine Eriksen Søreide vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Lene Vågslid.

Lene Vågslid (A) [10:00:50]: Spørsmålet mitt går til justisministeren.

Høgre gjekk til val to gonger på betre beredskap, men dei to siste åra har me ei rekkje eksempel på at oppfølginga har svikta. Til saman har høgeregjeringa hatt sju ministrar med ansvaret for beredskap, ein periode med ein eigen beredskapsminister og ein folkehelseminister. Det skulle etablerast eit beredskapselement ved Statsministerens kontor, som blei fasa ut etter kort tid. Regjeringa fekk i si tid store utfordringar og problem med å handtere objektsikring, og me står no i ein situasjon der regjeringa må beklage sviktande handtering av sikkerheitslova i tilknytning til Bergen Engines-saka.

Så har me fått ein koronarapport, som ikkje seier berre det Høgre vil ha det til, at ein her har fått bestått, men som òg viser til at det er alvorleg svikt i beredskapen. Me har heldigvis klart oss betre enn veldig mange andre land. Det er bl.a. takk vere at me er eit tillitssamfunn med eit sterkt offentleg helsevesen og ikkje minst eit trepartssamarbeid – ikkje nødvendigvis fordi beredskapen før pandemien var god nok.

Koronarapporten viser manglande samordning og lite heilskapsansvar. For ni år sidan sa Gjørvt-kommisjonen det same. Desse samvirke- og samordningsutfordringane i beredskapen har med andre ord vore godt kjende for regjeringa. Spørsmålet mitt er difor om justisministeren vil erkjenne at det ikkje er følgt godt nok opp av regjeringa, trass i at justisministeren sitt eige parti, Høgre, gjekk til val på beredskap i både 2013 og 2017.

Statsråd Monica Mæland [10:02:42]: Jeg kan forsikre representanten om – og det mener jeg i dypet av mitt hjerte – at vi i dette landet aldri har hatt bedre beredskap enn det vi har i dag. Vi har aldri vært bedre forberedt både på de hendelsene vi vet kan komme, og de hendelsene vi ikke vet kan komme.

Det er helt riktig at vi har hatt mange hendelser de siste årene. Det er helt feil at hovedkonklusjonen til Gjørvt-kommisjonen og koronakommisjonen var den samme. Koronakommisjonens hovedkonklusjon var at regjeringen samlet sett har håndtert koronasituasjonen godt. Det var ikke overskriften når det gjaldt Gjørvt-kommisjonen.

Vi har hatt hendelser knyttet til cruiseskip, MS «Viking Sky», vi har hatt Gjerdrum nå i vinter, med mange menneskeliv som har gått tapt, og vi har hatt flere digitale angrep. Vi har i det hele tatt møtt mange situasjoner, og fordi vi, ikke minst, har bygd opp en grunnberedskap som er veldig god, har vi håndtert det godt. Vi har flere folk, vi har bedre kapasiteter, vi øver mer, vi har et fornyet lovverk, vi har funksjoner som sørger for at vi virker sammen bedre enn før, så min vurdering er at dette har vært topp prioritert av alle justisministre som har sittet i denne perioden.

Men så er det sånn med beredskap at man aldri blir ferdig. Vi kan aldri sette to streker under og si at nå er vi i mål. Dette er et pågående arbeid. Vi må hele tiden forbedre oss, vi må hele tiden øve, og vi må hele tiden også være forberedt på ting vi ikke aner kan komme. Derfor sa vi i fjor da vi fikk en koronapandemi, at vi kommer til å gjøre feil, vi kommer til å gjøre ting vi ikke har gjort før, og vi trenger at dette blir evaluert. Derfor satte vi veldig tidlig ned en koronakommisjon som nå, midt i koronapandemien, faktisk har kommet med sin første rapport. Jeg kan love at den skal vi lese nøye. Vi skal lære av den, og vi skal følge de råd vi får.

Lene Vågslid (A) [10:04:48]: Eg trur det er viktig at statsråden les den rapporten nøye, for koronakommisjonen sin rapport er tydeleg på at me ikkje var førebudde. Kommisjonen avdekte at regjeringa ikkje hadde sørgt for å oppdatere beredskapsplanane sidan 2014. Me mangla intensivkapasitet og utstyr. Regjeringspartia har før pandemien stemt ned forslag om ein nasjonal plan for smittevern og pandemi og stemt imot forslag om ein totalberedskapskommisjon. Aldri betre førebudd, seier statsråden. Likevel er ein av konklusjonane i koronarapporten at ein ikkje var godt nok førebudd.

Spørsmålet mitt er difor om statsråden meiner, etter koronakommisjonens alvorlege kritikk, at det likevel var rett å ikkje oppdatere pandemiplanen, at det var rett å stemme imot ein totalberedskapskommisjon, og at det var riktig å seie nei til ein ny nasjonal smittevernplan.

Statsråd Monica Mæland [10:05:47]: Vi hadde en pandemiplan, og vi hadde øvd på pandemi. Det framgår av koronakommisjonens rapport. Vi hadde revidert smittevernloven. Det gjorde vi i 2019. Vi hadde fastsatt en nasjonal beredskapsplan mot utbrudd av alvorlige, smittsomme sykdommer. Vi hadde etablert et mandat for Beredskapsutvalget for biologiske hendelser, og Helsedirektoratet hadde levert et grunnlag for ny helseberedskapslov. Det har vært arbeidet mye, og det har vært arbeidet godt. Men det vi så treffe oss, var noe vi ikke var forberedt på. Vi var forberedt på en pandemi, men ikke en pandemi som artet seg på den måten vi har sett nå, både i Norge og i resten av verden. Koronakommisjonen kaller det et paradigmeskifte, som verken vi eller resten av Vest-Europa var forberedt på. Kunne vi vært bedre forberedt? Ja, det kunne vi, men har vi jobbet med å forberede oss? Har vi jobbet med å øke beredskapen? Det har vi gjort hvert eneste år i åtte år.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Lene Vågslid.

Lene Vågslid (A) [10:06:52]: Eg får ikkje svar på det eg spør om. Når me viser til DSB sin rapport, viser han også til dei scenarioa, at f.eks. behovet for utstyr og intensivkapasitet burde regjeringa ha planlagt for. Det stod der.

Me har aldri god tid på å forbetre beredskapen. Men kva slags grep vil regjeringa setje i gang no, særleg for å bote på det manglande leiingsansvaret for samordning? For uansett om konklusjonane i ulike rapportar ikkje er like, var det ingen tvil. Utfordringane med samordning og samvirke har regjeringa visst om i over ni år. Likevel blir det no peika på som framleis ei utfordring – ei regjering som gjekk til val på beredskap. Så kva vil statsråden konkret gjere no for å sørge for at me får orden på leing knytt både til samordning og samvirke i beredskapen?

Statsråd Monica Mæland [10:07:52]: Man kan jo lese denne rapporten på mange måter, og det forstår jeg at jeg og representanten nødvendigvis vil gjøre på ulike måter. Men det er jo ikke slik at vi ikke har samordningsmekanismer. Det er jo ikke slik at vi ikke samordnet oss. Det gjorde vi hver eneste dag hele døgnet, og det gjør vi fortsatt. Det er slik at vi har på plass et nytt plan-system. Vi har en samordningsinstruks. Vi har et kriseråd, og vi har en kriseberedskap. Statsministeren etablerte et koronautvalg i regjeringen som raskt møttes, ofte. Så vi har samordningsmekanismer. Kan vi bli bedre? Ja, det kan vi alltid, men det å si at verden ikke har forandret seg siden 2013, er med all respekt grunnleggende feil. Veldig mye har endret seg, og det har vært gjort en fantastisk jobb fra utrolig mange mennesker i staten, i kommunene, i fylkene. Man har bestrebet seg

hver eneste dag i denne pandemien, og det gjør vi fortsatt, på å gjøre jobben best mulig. Så må vi alltid lære av situasjoner som denne og stadig vekk forbedre oss.

Presidenten: Martin Henriksen – til oppfølgings-spørsmål.

Martin Henriksen (A) [10:09:14]: Da statsminister Erna Solberg sa at vi hadde en plan for en pandemi, men ikke for denne, var det oppsiktsvekkende. I dag gjentar justisministeren de samme ordene fra Stortingets talerstol.

Fagdirektoratene har i flere år hatt pandemi som en av de mest sannsynlige hendelsene med store konsekvenser. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskaps, DSBs, scenario for pandemi viste at en pandemi kunne gi langt flere smittede, flere døde og flere sykehusinnleggelses enn det vi har hatt med covid-19, heldigvis, men det var altså ikke den pandemien regjeringa hadde en plan for.

Betyr det at regjeringa forberedte Norge på en pandemi som var mindre alvorlig enn det fagdirektoratene advarte mot?

Statsråd Monica Mæland [10:10:00]: Det er slik at den pandemien vi forberedte oss på, var en influensaliknende sykdom. Den pandemien vi har fått, er et virus som smitter raskere og er mer alvorlig – et paradigmeskifte kaller koronakommisjonen det. Vi hadde forberedt oss, men ikke på den virkeligheten som traff oss. Og på mange måter kan vi godt få kritikk for at virkeligheten overgikk fantasien. Det rammet oss, det rammet hele resten av verden.

Så får vi være veldig glad for at vi hadde systemer som gjorde at vi raskt var i stand til å sette inn tiltak på mange ulike områder, for denne pandemien traff alle deler av vårt samfunn. Det er ingen som er uberørt av dette.

Jeg gjentar: Vi har aldri vært bedre forberedt, men vi kommer hele tiden til å kunne gjøre en enda bedre jobb. Det er jobben vår nå under pandemien, i læring av pandemien og ikke minst i forberedelsen av de hendelser vi vet både kan skje og ikke kan skje.

Presidenten: Martin Henriksen – til oppfølgings-spørsmål.

Martin Henriksen (A) [10:11:02]: Jeg opplever regjeringa som lite ydmyk overfor å se feil de selv har gjort. Koronakommisjonens konklusjon er ikke, som justisministeren nå sa, på generell basis at regjeringa har håndtert det godt. Det handler om perioden etter at pandemien kom til landet. Koronakommisjonen konkluderer faktisk med alvorlig svikt i arbeidet før pandemien kom til Norge. Det er en hard dom over Erna Sol-

bergs arbeid med beredskap. Svikten ligger bl.a. i at beredskapsplanen for pandemi ikke var oppdatert siden 2014, at man visste at det var stor sannsynlighet for at det ville bli vanskelig å skaffe smittevernustyr, men ikke utbedret det. Det var advart mot lav intensivkapasitet – den ble ikke økt. Og koronakommisjonen peker på at statsministeren ikke sørget for å samordne aktørene i den første fasen av pandemien.

Hvilke vurderinger var det som lå til grunn for at man valgte å ikke oppdatere beredskapsplanen for pandemi, ikke tok grep for økt beredskapslager for smittevernustyr, eller for økt intensivkapasitet før den mulige pandemien DSB hadde advart mot, kom til landet?

Statsråd Monica Mæland [10:12:09]: Jeg har allerede svart på dette. Vi har styrket beredskapen på alle områder. Så svarer jeg hovedsakelig for justis- og beredskapssektoren, som representanten Henriksen selvfølgelig vet. Jeg kan godt liste opp hva vi har gjort der.

Vi hadde en pandemiplan. Vi hadde øvd på pandemi, men ikke en sykdom som det vi har sett komme. Den har kommet overaskende på oss, men den har kommet overraskende på alle. Senest i dag ser vi bilder fra India som er helt grufulle. Vi er kommet heldig ut. Det skyldes ikke bare at vi har tillit mellom folk, det skyldes også at vi har beredskap, at vi har systemer, at vi har mennesker i alle sektorer som har stått på døgnnet rundt nå i over et år, og som har gjort en kjempejobb. Så vi var forberedt, men vi var ikke godt nok forberedt. Det har vi gjentatt, og det har statsministeren gjentatt. Og jeg forstår faktisk ikke at man etterspør manglende ydmykhet. Er det noe vi er ydmyke overfor, og som vi har sagt fra dag én, er det at vi kommer til å gjøre feil, og vi må lære.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [10:13:23]: Dette er jo en oppsiktsvekkende mangel på erkjennelse, og jeg tror det er en del av regjeringens kommunikasjonsstrategi å kalle dette et «paradigmeskifte» og snakke mest mulig om etter 12. mars og minst mulig om det koronakommisjonen sier om mangel på beredskap før 12. mars. Det fantes ikke lager av smittevernustyr. Det fantes ikke lager av annet helsemateriell heller. Intensivkapasiteten var utrolig svak.

Det er ikke slik at det ikke har vært påpekt av opposisjonen. Senterpartiet har i hvert fall fremmet 15 forslag om bedre beredskap i løpet av de siste sju årene. Da har jo Høyre vekselvis smilt overbærende og skarpt kritisert oss for å overdrive. Men koronakommisjonen retter jo faktisk alvorlig kritikk mot beredskapen før pandemien.

Et av de forslagene Senterpartiet har fremmet, er om en ny totalberedskapskommisjon. Det har gått 20 år si-

den Norge sist hadde en grundig gjennomgang av alle deler av samfunnets beredskap. Det har Høyre stemt imot ved enhver korsveg. Vil Høyre nå se med åpne øyne på en totalberedskapskommisjon?

Statsråd Monica Mæland [10:14:31]: Det er ikke regjeringen som har kalt dette et «paradigmeskifte». Det er det koronakommisjonen som har gjort.

Så skjønner jeg at man etterspør ydmykhet, men da har man rett og slett ikke lyttet – eller villet lytte – til det vi har sagt i over ett år nå: Vi kommer til å gjøre feil, vi er et sted vi aldri har vært før, dette har rammet oss og resten av verden. Men hvis representanten er uenig i at dette var en pandemi som utartet og har utartet og fortsatt gjør det på en måte som representanten så, ja da er vi rett og slett av ulik virkelighetsoppfatning. Vi er der at vi har en pandemi som har endret seg, et virus som har mutert, og som har mange ulike varianter, og det må vi forberede helt fortløpende.

Når det gjelder en totalberedskapskommisjon, som Senterpartiet har foreslått, har ikke vi avvist det, men vi har avvist tidspunktet for det. Nå er vi i en pandemi. Nå bruker vi alle kreftene våre på det. Så har vi satt ned en koronakommisjon. De skal fortsette sitt arbeid. Så det handler om hvordan vi bruker kreftene her og nå.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [10:15:37]: Jeg har ikke bedt regjeringen om å være ydmyk – jeg brukte ikke ordet i det hele tatt i mitt innlegg. Jeg sier bare at det er en oppsiktsvekkende mangel på erkjennelse av den delen av koronakommisjonens rapport som handler om beredskapen før pandemien. Det fantes ingen beredskapslager av smittevernustyr og helsemateriell. Det er et faktum.

Så sier, sjølsagt, kommisjonen at det er et paradigmeskifte – det vet vi alle sammen. Men regjeringens kommunikasjonsstrategi er at de bare skal snakke om det og ikke skal snakke om beredskapen før. Da må jeg si når statsråden sier at Høyre ikke har avvist en totalberedskapskommisjon, at jo, det har Høyre faktisk gjort. De har stemt det ned gang etter gang, på tross av at det nå er 20 år siden sist vi gikk gjennom hele samfunnets beredskap. Høyre har ledd av Senterpartiet, gjort litt narr av oss for å fremme en slik sak. Var det kanskje fordi det var Senterpartiet som fremmet forslaget, at ikke Høyre og regjeringen fant grunn til å gå inn for et så viktig forslag?

Statsråd Monica Mæland [10:16:36]: Med all respekt, jeg har ikke ledd av Senterpartiet, jeg har tvert imot svart ordentlig og skikkelig på de spørsmålene

Senterpartiet har hatt. Jeg tror jeg har svart både skriftlig og muntlig om en totalberedskapskommisjon. Da må jeg bare gjenta: Vi har ikke avvist det, men vi har avvist tidspunktet for det. Det er jo ikke sånn at sånne kommisjoner lever i et vakuum for seg selv. De krever et apparat rundt seg. De samme menneskene som nå håndterer en krise, de samme menneskene som sørver en koronakommisjon, ønsker altså Senterpartiet at nå skal bruke krefter på en totalberedskapskommisjon. Det er det vi har avvist. Vi har sagt at vi må gjøre ting i riktig rekkefølge.

Jeg er veldig opptatt av å se på sårbarheter i samfunnet. Jeg er veldig opptatt av å lære. Jeg er veldig opptatt av å bli flinkere. Men vi må gjøre ting i riktig rekkefølge. Derfor har vi sagt, når spørsmålet har vært oppe dette året, at nå må vi håndtere krisen. Så har vi satt ned en kommisjon, som gjør et veldig grundig arbeid. De har gått igjennom 25 000 sider med dokumenter, tror jeg, i tillegg til alle samtaler, intervjuer og innspill de har fått. Så ting må bare gjøres i riktig rekkefølge.

Presidenten: Ingvild Kjerkol – til oppfølgingsspørsmål.

Ingvild Kjerkol (A) [10:18:01]: Statsråden insisterer på at det har vært oppdaterte planer, og at det har vært øvelser for krisehåndtering av en pandemi, men koronakommisjonen slår fast at de nasjonale beredskapsplanene for pandemi ikke har vært oppdatert siden 2014.

Jeg har lyst til å opplyse statsråden om at korona ikke var et ukjent virus. Man forberedte seg kanskje på en influensapandemi, men vi hadde hatt SARS-epidemien med tilsvarende alvorlige konsekvenser for dem som den gang ble rammet. I DSBs planer lå det langt mer alvorlige scenarioer til grunn enn det som regjeringen hadde i sine ikke oppdaterte planer. Mener statsråden at det hadde vært øvd, at planene hadde blitt oppdatert, og at man var godt nok forberedt på en pandemi?

Statsråd Monica Mæland [10:19:01]: Nå forsøker representanten å legge ord i munnen på meg. Jeg sa: Vi hadde en pandemiplan. Jeg sa vi hadde øvd. Jeg sa ikke at det var oppdatert. Det har jeg aldri hevdet. Vi har også erkjent at det var mangler i forberedelsen, og at det var mangel på smittevernutstyr. Derfor fikk vi fort på plass innkjøpsordninger, og vi bygger opp lager. Så jeg har svart på det jeg har blitt spurt om. Det foreligger en pandemiplan. Det foreligger øvelser, men ikke i det omfang og ikke med de virkemidler som vi satte inn. Det får vi kritikk for. Det er en kritikk jeg tar på alvor.

Vi hadde ikke øvd på å stenge ned det norske samfunn. Jeg tror ikke noen av oss hadde sett for seg at det kunne komme til å skje. Det var også planlagt en pande-

miøvelse i 2009, etter svineinfluensaen. Den ble heller aldri avholdt, fordi man anså selve influensapandemien – som man den gang faktisk ikke fikk, men som man forberedte seg på – som en god nok øvelse. Så det forelå et planverk. Det var ikke godt nok. Forberedelsene var ikke gode nok, og vi må bli bedre. Men da pandemien inntraff, greide vi å snu oss rundt. Vi har færre døde og syke enn andre land – heldigvis for det.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:20:24]: Å stemme Iran inn i FNs kommisjon for beskyttelse av kvinners rettigheter er som å gi en brannstifter jobben som brannsjef, uttalte direktør i UN Watch, Hillel Neuer. Og han sa at det var absurd og moralsk forkastelig.

Den 22. april var det nettopp det FNs økonomiske og sosiale råd gjorde, og 4 av 15 vestlige land syntes det var en god idé – og kanskje også Norge. Hvem vet – i hvert fall ikke vi folkevalgte i denne sal.

Iran er et religiøst diktatur hvor kvinner blir steinet til døde for utroskap, hvor kvinner blir fengslet for ikke å gå med hijab, hvor straffemetoder som pisking, steining, hending, amputasjon av hender og føtter, tortur og voldtekt er en del av straffesystemet, hvor barneekteskap kan inngås fra 13-årsalder, hvor tvangsekteskap er akseptert og jenter giftes bort av verge, og hvor menn ikke håndhilser på kvinner – alt i tråd med sharia, islams lovverk.

På World Economic Forums indeks over likestilling rangeres Iran på plass nr. 139 av 142. Norge har flere ganger tidligere nektet å oppgi hva vi har stemt ved valg av land til sentrale posisjoner i FN. UD har vist til FNs prosedyrer. Vel, har vi stemt for dette, er ikke vår troverdighet mye verd. Da har vi mistet vårt moralske kompass.

Utenriksministeren har tidligere hevdet at Norge overfor Iran vil gi tydelig uttrykk for hva vi mener om landets behandling av kvinner, og hun har lagt til: og hva vi forventer av dem. Det er historien om musa som brølte.

Norges stemmegivning dreier seg ikke om prosedyrer. Det er et signal – et signal til undertrykte kvinner alle andre steder i verden.

Tidligere har utenriksministeren ikke villet fortelle hva Norge stemte 22. april, så la meg omformulere spørsmålet: Mener utenriksministeren at Iran er egnet og har gjort seg fortjent til å sitte i FNs kommisjon for beskyttelse av kvinners rettigheter?

Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [10:22:32]: Som jeg svarte representanten Tybring-Gjedde i debatten vi hadde torsdag forrige uke, oppgir ikke Norge sin stemmegivning – i tråd med prosedyrereglene i FN. Det

har vært praksis under vekslende regjeringer, og det er fordi FN-systemet er innrettet slik at man ikke oppgir hvor man stemmer, og hva man stemmer på. Det betyr også at vi ikke gir beskjed om hva vi ikke stemmer på, selv om det selvfølgelig av og til kan være fristende.

Som jeg også sa i debatten vi hadde på torsdag, er det utvilsomt slik at Iran har betydelige utfordringer når det gjelder menneskerettigheter. Det er noe vi påpeker og har påpekt i lang tid. Det er også grunnen til at vi slutter oss til bl.a. EUs restriktive tiltak mot iranske tjenestepersoner. Det er også årsaken til at det å ta opp menneskerettigheter alltid er et helt sentralt punkt både multilateralt og bilateralt med Iran.

Når jeg sier at det ikke er noen tvil om at Iran har store menneskerettighetsutfordringer, ligger det også i det at vi mener at Iran har en veldig lang vei å gå før de kan sies å oppfylle de grunnleggende rettighetene som kvinner og alle andre har. Det betyr også at vi kommer til å holde Iran ansvarlig i den posisjonen de nå har fått. Og som representanten sikkert også er kjent med, var det fem land som stilte til disse fem plassene.

For oss kommer det til å være viktig å fortsette den veldig tydelige linjen vi har når det gjelder Iran og menneskerettigheter og særlig kvinners rettigheter. Vi har flere ganger den siste tida også tatt opp navngitte kvinneverettsaktivisters situasjon når de er fengslet, og særlig nå i det siste fordi koronaen også har gjort betydelige utfordringer enda større. Og det er noe Norge, i tråd med en fast og langvarig linje, kommer til å fortsette med.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:24:30]: Jeg hører utenriksministeren si at prosedyrer er viktigere enn moral. Jeg fatter ikke hvordan man kan sitte i FN og mene det. Da er jo poenget med å sitte i FN borte, mener jeg.

Jeg skal gå litt videre, for jeg får jo ikke mer svar. Prosessen rundt et mulig salg av Bergen Engines til russiske interesser har avslørt svakheter ved regjeringens evne til å koordinere sikkerhetspolitikk. Også hvordan vi forholder oss til land utenfor våre nærområder, er norsk sikkerhetspolitikk, fordi det kan skape gjensidig avhengighet, noe også utenriksministeren var inne på. Hestehandler i forbindelse med kampanjen for å få oss valgt inn i Sikkerhetsrådet er et slikt tilfelle, som utenriksministeren har sagt finnes. Regjeringens manglende vilje til å følge opp Stortingets vedtak om å nekte land som selv ikke praktiserer religionsfrihet, å finansiere religiøs frihet i Norge, er et annet eksempel, med referanse til Saudi-Arabia.

Kan utenriksministeren nå informere Stortinget om hvordan en beslutning om å stemme i FN fattes? Er det embetsverket? Er det det diplomatiske korps som vet dette? Vi vet det jo ikke. Er det utenriksministeren? Er

det statsministeren? Hvem involveres for å vite hva vi faktisk foretar oss i FN?

Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [10:25:39]:

Det er nesten umulig å svare på spørsmål som legger inn så mange ulike og feilaktige premisser. La meg likevel først bare si at spørsmålet om regelverk når det gjelder finansiering av bl.a. religiøse hus, ligger under Barne- og familiedepartementet, der det utarbeides regelverk nå, som også representanten tør være kjent med.

Det er ikke sånn at vi driver hestehandler når det er stemmegivning til f.eks. Sikkerhetsrådet eller FNs menneskerettighetsråd. Det er viktig for Norge å stemme på en måte som gjør at vi ivaretar norske interesser. Og det er – som jeg også har opplyst Stortinget om både i redegjørelser om Sikkerhetsrådets arbeid og på spørsmål fra stortingsrepresentantene – sånn at vi i noen sammenhenger, det er en helt vanlig praksis, inngår stemmebytteavtaler med land der vi ser at vi kan ha en gjensidig interesse, f.eks. av å få Tyskland inn i Sikkerhetsrådet, som vi typisk gjorde ved forrige korsvei, og Tyskland ønsket å få oss inn i Sikkerhetsrådet. Det er da basert på vurderingen av norske interesser.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Christian Tybring-Gjedde.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:26:46]: Stemmebytte er vel et annet ord for hestehandel, i hvert fall sånn jeg har lært hva hestehandel betyr.

Regjeringen har en opplysningsplikt overfor Stortinget. Informasjonen skal være sann og tilstrekkelig, og med referanse til Grunnloven § 82 heter det at opplysningsplikten tilsier at Stortinget har krav på å bli informert om departementets endelige avgjørelser. Regjeringen har plikt til å informere Stortinget om hva regjeringen har besluttet i sentrale spørsmål som potensielt kan få konsekvenser for landets fremste folkevalgte. Velger regjeringen å ikke gjøre dette, må det henvises til vedtak fattet i Stortinget. Regjeringen kan, når det er påkrevet, beslutte å ikke informere Stortinget, men da må den begrunne dette i vedtak som er fattet i Stortinget. Da er sikkerhetsloven relevant.

Mener utenriksministeren at sikkerhetsloven er til hinder for å gi Stortinget den etterspurte informasjonen? Og aller viktigst: Vil utenriksministeren være villig til å stille i den utvidete utenriks- og forsvarskomite og gi en orientering om hva Norge stemte i denne saken?

Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [10:27:48]:

Igjen: Det er mange premisser i dette spørsmålet som det er vanskelig både å tilbakevise på kort tid og for så vidt også å fortelle hvordan situasjonen er rundt. Men jeg har da aldri hevdet at sikkerhetsloven skulle være til

hinder for at man diskuterer stemmegivning i FN. Jeg har tvert imot sagt at det er FNs prosedyreregler som gjør at landene, og dette gjelder alle land, ikke forteller hvilken stemmegivning de har, dvs. verken hvem de stemmer på, eller hvem de ikke stemmer på. Det er et nedfelt prinsipp i FN, og det mener jeg er en troverdighet og tillit Norge også må fortsette å ha.

Jeg mener derfor at det å trekke linjene til Grunnloven i denne sammenheng blir veldig spesielt. Regjeringa har åpenbart en plikt til å gi informasjon til Stortinget og til å gi sannferdig informasjon. Det gjør vi også. Men jeg har heller aldri opplevd at noen tidligere regjering har blitt utsatt for spørsmål om hvorvidt det er i strid med Grunnloven.

Presidenten: Christian Tybring-Gjedde – til oppfølgingsspørsmål.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:28:53]: Det er kanskje fordi det er brudd på Grunnloven. Vi stortingsrepresentanter deltar i internasjonale fora. Jeg er bl.a. leder for NATO PA-delegasjonen. I den sammenheng er det også utenrikspolitikk på vegne av Stortinget. Det er helt avgjørende for meg å vite hvordan regjeringen forholder seg til utenrikspolitikk også i FN, i alle mulige slags sammenhenger. Og vi har krav, som nasjonal folkevalgt forsamling, på å vite hva regjeringen mener i utenrikspolitikken, og hva den faktisk gjør.

Prosedyrerne i FN er for denne nasjonalforsamlingen helt irrelevante. Jeg skjønner at det kan være veldig behagelig for regjeringen å vise til prosedyrer, slik at en kan fortsette med hestehandler når det gjelder stemmebytte, som utenriksministeren sier. Men det er faktisk noe som heter moral også, og det går foran prosedyrer. Mener altså utenriksministeren at prosedyrer i FN er viktigere enn å vise tydelig hvor vi står moralsk?

Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [10:29:52]: Regjeringa viser gjennom utenrikspolitikken hvor vi står. Vi har en åpen og fri debatt om norsk utenrikspolitikk. Senest for to uker siden var jeg her og redegjorde for norsk utenrikspolitikk i én time. Vi hadde debatt forrige torsdag. Det står enhver representant fritt å stille både skriftlige og muntlige spørsmål, stille i debattene, stille interpellasjoner. Det opplever jeg også at det er interesse for på Stortinget. Jeg holder to årlige redegjørelser om EU- og EØS-spørsmål. Jeg holder også én årlig redegjørelse om Norges arbeid i Sikkerhetsrådet.

Det er med andre ord stor adgang til å diskutere utenrikspolitikk og hvor Norge står. Jeg opplever jo at det er en ganske bred konsensus om de lange linjene i den norske utenriks- og sikkerhetspolitikken. Det har det vært gjennom vekslende regjeringer i mange år. Men det er også sånn, selvfølgelig, at representanten Ty-

bring-Gjedde, som jo ofte mener noe annet, står fullt og helt fritt til å mene det. Men jeg redegjør altså grundig for norsk utenrikspolitikk svært ofte i Stortinget.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:31:20]: Mitt spørsmål går til justis- og beredskapsministeren.

En av Alf Prøysens mest kjente viser handler om bonden Lars som skulle til Hamar med slakt. Lars var den som til vanlig styrte gården med hard hånd, men når Lars var på Hamar, fikk dyrene gå som de ville, kona kunne gå gjennom Lars' brev og finne kontanter, datteren fikk treffe stallkaren, og sønnen lurte til seg både røyk og vin fra faren. Og mens timene gikk på Hamar, satt Lars og spilte vekk pengene han hadde tjent.

Hadde Prøysen levd i dag, hadde han kanskje skrevet om langt viktigere ærend på Hamar. Med politireformen er det lagt ned og sentralisert en rekke politiarrester i Norge. Innlandet, som er større enn Danmark i areal, har bare én arrest igjen, og den ligger på Hamar. Fra Dovre, Lesja og Tynset er det over 20 mil til Hamar, hver vei. Og når politiet kjører folk til arresten på Hamar, kan det gå timevis uten politiberedskap i store områder. Eller for å omskrive Prøysen: Lars er på Hamar, og vi er uten ordensmakt.

Stadig oftere opplever folk at politiet ikke er først på stedet ved alvorlige hendelser. Men også det forebyggende arbeidet blir skadelidende. Til NRK 22. april sier Kjartan Waage, fungerende nestleder i PF Innlandet:

«I forbindelse med sentralisering så føler de som jobber mer i utkantstrøk og i mindre enheter at de ikke blir hørt i sine saker, og de problemene som dukker opp der ute.»

Og han legger til:

«De føler også at mannskapene som de har hatt, nå skal løse oppdrag sentralt. Og de får ikke gjort de forebyggende tiltakene som de selv ønsker å drifte.»

Er statsråden fornøyd med den historiske sentraliseringen som har vært av norsk politi?

Statsråd Monica Mæland [10:33:31]: Jeg er fornøyd med at vi har gjennomført politireformen. Jeg er fornøyd med at vi følger opp viktige punkt i Gjørv-kommisjonens rapport, som handlet om manglende koordinering og manglende samordning. Vi husker en operasjonsentral som brøt sammen. Vi husker en beredskapstropp som ikke kom seg til Utøya. Det er mye vi kan si om den rapporten. Dommen over politiberedskapen vår var veldig, veldig alvorlig.

Vi har også fått en politianalyse i etterkant som går grundig gjennom politiet. Derfor var det et ganske stort flertall i denne sal, selvsagt mot Senterpartiets stemmer, for å reformere politiet.

De har fått større og sterkere distrikt, de har fått større og sterkere enheter, og de har fått mer kompetanse og bedre metoder. Vi har nå 3 600 flere ansatte i politidistriktene i hele landet, vi øver mer, vi har nye båter og biler, nye politihelikoptre og et nasjonalt beredskapssenter.

Politiet har altså gjennomgått en enorm endring. Vi har hatt det som topp prioritet, og det er helt nødvendig.

Så er det ikke slik, som det påstås, at politiet rykker ut mindre enn før. Politiet hadde på ett år 100 000 flere anrop. Politiet rykker ut oftere, og de rykker ut raskere. Det er fordi vi i forbindelse med politireformen bestemte oss for å gjøre noe med alle de historiene vi leste, om hvor lang tid det tok før politiet kom.

Vi innførte responskrav. Vi måler politiet. Vi har tre ulike kategorier, og i høst nådde politiet for første gang alle tre kategoriene. Det er viktig. Folk i hele landet skal ha trygghet for at politiet kommer.

Så ser vi at det noen steder tar tid. Det har ingenting med politireformen å gjøre, selv om jeg skjønner at noen vil gjøre dette til en debatt om det. Tvert imot: Etter politireformen måler vi. Vi vet hvor politiet kommer, og vi vet når de kommer.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:35:44]: Det den målingen viser, er at mange steder i Norge – på mange mindre steder – er responstiden blitt lengre fra 2016 og til siste måling i 2020. I VG for kort tid siden var det en sak om lokalt brannvesen i Salangen som måtte gjøre politi- og ambulanseoppgaver, bl.a. på grunn av sentralisering av politiet og ambulansetjenesten. Lignende historier har i nyere tid kommet fra både Bjørnevatn, Karasjøk, Hardanger, Setesdal og mange ulike steder i landet. Brannfolk må pågripe både drapsmenn og voldelige og utagerende personer. Dette blir også påpekt i rapporten fra DSB i 2019 – av alle oppdrag i brann- og redningstjenesten tronet helseoppdrag øverst med 6 000.

Er statsråden som beredskapsminister bekymret for at brannmenn må utføre politioppdrag på denne måten?

Statsråd Monica Mæland [10:36:47]: Det er en historiebeskrivelse jeg rett og slett ikke slutter meg til. Det er en historiebeskrivelse som handler om at politireformen gjør at vi som bor i et langstrakt land med avstander – vi bor i hele landet, heldigvis for det – har situasjoner hvor det tar tid før politiet kommer. Jeg kunne vist deg hundrevis av oppslag fra før politireformen hvor akkurat det samme skjer. Nettopp derfor innførte vi responstid. Vi er opptatt av at politiet skal nå sine mål, og at man har krav til hvor lang tid det kan ta. Men det skjer at det tar tid. Vi hadde en hendelse forrige helg i Hardanger, hvor man er avhengig av å rekvirere en ferge. Sann er det i dette landet – det er færre politifolk på

Varaldsøy enn det er i Bergen. Det er en politikk jeg oppfatter at alle står bak, rett og slett fordi risikobildet er forskjellig.

Så går vi nå gjennom og ser på hvilke varslinger brannvesenet rykker ut til, og hvilke varslinger politi og helsevesen rykker ut til. De fleste ulykker er bilulykker. Da er det kanskje ikke politiet som skal være der først.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Sigbjørn Gjelsvik.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:37:57]: Politiet er jo en rekke steder i Norge mindre tilstedeværende enn før, og beredskapen er dårligere enn før, bl.a. gjennom en massiv nedlegging av lensmannskontor en rekke steder i Norge. I 2009 sa statsminister Erna Solberg til VG som en kommentar til at lensmannskontoret i Nord-Odal var åpent to dager i uken, fra kl. 10 til kl. 14:

«Noe av den grunnleggende servicen fra politiet forsvinner. Dette er tragikomisk.»

Og videre:

«Dette bildet er et illustrerende eksempel på krisen i politiet. Mange steder er tilgjengeligheten for innbyggerne minimal. Folk får ikke levert anmeldelser og de får ikke kontakt med politiet.»

Hva har så regjeringen gjort? Jo, den har lagt ned lensmannskontoret både i Nord-Odal og i Sør-Odal, elleve polititjenestemenn er borte fra området. Mener justisministeren at folk og bedrifter rundt omkring i Norge har fått et mer tilgjengelig politi etter at regjeringen har gjennomført tidenes sentralisering av politiet?

Statsråd Monica Mæland [10:39:03]: Jeg har sagt det før i dag, og jeg vil gjerne gjenta det: Vi har aldri hatt en bedre politiberedskap i dette landet enn det vi har akkurat nå. Det er altså sann at man ikke kan telle beredskapen avhengig av hvor mange kontorer man har, og at noen av kontorene bare har åpent et par timer noen dager i uken. Det er ikke det politiberedskap handler om. Overgrep mot barn skjer syv dager i uken, 24 timer i døgnet, 365 dager i året. Vi må ha et politi som håndterer de mest alvorlige sakene, og det gjør norsk politi. Det handler ikke om hvilken kontoradresse de har, eller hvilket kontor de er på.

Forskjellen på brannvesen og politi er jo nettopp at mens politiet er ute på oppdrag hele tiden, så venter brannvesenet på oppkall. Det er to helt grunnleggende forskjeller. Vi går nå gjennom det – DSB har fått i oppdrag å gå gjennom det, slik vi varslet i samfunnssikkerhetsmeldingen, og se på oppdragene og se på innholdet. Det er ikke sann at brannvesenet skal gjøre politiets oppgaver. Det tror vi heller ikke er situasjonen, men vi skal gå gjennom dette. Men beredskapen har blitt bedre i hele landet.

Presidenten: Sigbjørn Gjelsvik – til oppfølgings-spørsmål.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:40:06]: Hvis en ser på beredskapen og politi som er ute, eksempelvis på Romerike, der jeg selv bor, et område som har ca. 300 000 innbyggere: Tidligere hadde en en beredskapsinstruks som sa at det skulle være minimum fire patruljer i det området hele tiden. Den beredskapsinstruksen måtte avvikles fordi en sa at Øst politidistrikt ikke hadde ressurser til å følge opp.

Utfordringen er nettopp det at på en rekke steder i Norge blir politiressursene bundet opp, bl.a. som følge av lang vei til arresten. En ser også at det tar lang tid i Asker og Bærum, og en ser det i Buskerud. Hvis en eksempelvis skal innbringe en person fra Gol eller Hemsedal, er kanskje politipatruljen vekk i fem–seks timer fra det området før den er tilbake igjen. En har sagt i Stortinget i forbindelse med politimeldingen at regjeringen blir bedt om å gjenåpne politiarrester i områder der det tar for lang tid. Hva slags oppfølging vil regjeringen gjøre av det konkrete vedtaket?

Statsråd Monica Mæland [10:41:13]: Jeg tror ikke representanten kan være uenig med meg i at det aldri har vært ansatt flere politifolk i hvert eneste politidistrikt enn det er nå, at de har bedre utstyr, at de øver mer. At vi har fått på plass fellesenheter, det liker ikke Senterpartiet å snakke om. Fellesenheterne er veldig viktige. Det å drive analyse, etterforskning, det å gå grundig inn i alvorlige saker, er kjempeviktig, og det er det i hele landet.

Når det gjelder anmodningsvedtaket fra Stortinget, er svaret veldig enkelt. Alle anmodningsvedtak i Stortinget skal regjeringen følge opp, og det skal vi gjøre også med dette. Men det å telle kontorer eller arrestplasser er ikke det som er viktig for grunnberedskapen i dette landet. Det er at folk får hjelp når de trenger det, og at de blir hørt når de trenger det. Nå har vi over 730 000 anrop på 112, hvor de får svar innenfor en grense på 20 sekunder. Det er viktig, for det er det første kontaktpunktet en har når noe alvorlig skjer.

Presidenten: Lene Vågslid –til oppfølgingsspørsmål.

Lene Vågslid (A) [10:42:31]: Det var nødvendig med ei politireform. Så er me ueinige om gjennomføringa av politireforma er i tråd med det Stortinget sa. Arbeidarpartiet meiner at det forliket me inngjekk med regjeringa om nærpolitireforma, for lengst er brote. Det er ingen tvil om at det er tilsett mange, mange fleire i norsk politi, men det er ikkje tilsett politifolk der ein var einig om at dei skulle tilsetjast: lokalt, i nærpolitiet.

Me ser òg at det er stor mangel på påtalejuristar, så om ein er veldig oppteken av dei som er utsette for den aller mest alvorlege kriminaliteten, er det underleg at ein ikkje har rydda opp i påtalekrisa.

No har me fleire eksempel bl.a. frå Øst politidistrikt, der det er ein svært krevjande situasjon, der offer for kriminalitet må vente i lange tider før sakene deira blir tekne opp til etterforskning eller blir iretteførte eller ein får ein dom. Spørsmålet er: Kvifor prioriterer ikkje regjeringa rettssikkerheita for offer for kriminalitet, som står i desse lange køane mens kriminelle får strafferabattar?

Statsråd Monica Mæland [10:43:37]: Jeg oppfatter at Arbeiderpartiet var enig i reformen. Jeg oppfatter vel også at Arbeiderpartiet langt på vei har vært enig i gjennomføringen av reformen. Jeg har ikke hørt at Arbeiderpartiet er uenig i at vi får flere og sterkere fellesenheter, jeg har ikke hørt at man er uenig i organiseringen av politidistriktene, men man ønsker seg flere ansatte i de geografiske enhetene for patruljene. Det er vi helt enig i. Derfor gjorde vi et historisk vedtak i fjor, da vi ansatte 400 ekstra politifolk, som vi har vært veldig tydelige på at etter koronahåndteringen, grensehåndteringen, skal tilføres de geografiske enhetene. Vi nådde i fjor to per tusen. Det har vært et viktig mål for Arbeiderpartiet, og det har det vært for regjeringen. Nå når vi det målet, og det skal være bunnplanken i politiberedskapen. Så er det slik at også når det gjelder påtalejurister, har det vært gjort en veldig tydelig satsing. Øst politidistrikt har 50 pst. flere påtalejurister nå enn de hadde i 2013. De jobber med å få ned restansene, men jeg er helt enig i at det fortsatt skal være et prioritert område å styrke påtalesiden av politiet.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:45:01]: Mitt spørsmål går til kunnskapsministeren.

I dag er det svært mange barn som ikke går i SFO. Den nasjonale evalueringen viser at mange familier velger bort skolefritidsordningen fordi de ikke har råd. Konsekvensen er at mange barn på 1.–4. trinn ikke får delta i lek, læring og fellesskap i SFO. Mange av disse er blant dem som kanskje hadde hatt aller størst glede av et godt SFO-tilbud.

Rundt om i landet i dag er det et stort sprik i både pris og kvalitet, og en stor del av kvaliteten i denne viktige delen av ungenes hverdag er overlatt litt til tilfeldighetene fra kommune til kommune. I dag har nemlig SFO ingen statlige reguleringer av krav til kvalitet og innhold, og det er store lokale variasjoner i prisen. I 2019–2020 var gjennomsnittlig månedlig foreldrebetaling på skoler 2 500 kr for en heltidsplass og 1 500 kr for en deltidsplass, men prisen varierer fra null til godt over

3 000 kr i måneden for en heltidsplass mellom ulike kommuner.

Det store spørsmålet nå er hva som skal skje med SFO. Har regjeringen en plan for å øke kvaliteten, og har regjeringen en plan for at alle barn som ønsker det, skal få være med? Mitt spørsmål til kunnskapsministeren er: Hva er regjeringens plan for at alle barn skal få være med i SFO?

Statsråd Guri Melby [10:46:41]: Jeg er veldig glad for at representanten gir meg en mulighet til å snakke om en sak som jeg brenner veldig for selv, nemlig det å sikre et godt tilbud på SFO og AKS til barn over hele landet. Historisk sett har utforming av tilbudet og også prisfastsettelse i veldig stor grad vært opp til kommunene. Noen kommuner har da satset på kvalitet i SFO. For eksempel vil jeg si at Oslo kommune har gått foran. Der laget man for mange år siden en egen rammeplan, og man har definert det med en annen type innhold og derfor også gitt det et annet navn, nemlig AKS i stedet for SFO.

Vi har ment at vi trenger en sånn type rammeplan også nasjonalt for å sikre kvaliteten i alle landets kommuner, og derfor sendte vi et forslag til rammeplan på høring i vinter. Den høringen er gjennomført, og vi er egentlig klar for å implementere den rammeplanen veldig snart, som vil si noe om hvilke krav vi stiller til innhold i SFO og AKS over hele landet.

Som representanten var inne på, er det et stort sprik i foreldrebetalingen. Jeg er litt usikker på om det var i inneværende statsbudsjett, eller om det var året før at vi for første gang innførte gradert foreldrebetaling, som gjør at noen av dem som har de laveste inntektene, enten slipper å betale eller må betale en veldig lav pris for SFO. Jeg mener at det er et skritt i riktig retning, men vi er langt fra i mål, og jeg mener at vi bør gå i samme retning som det vi har gjort med barnehagene. Der har vi nå sikret gratis kjernetid til barn fra over 46 000 familier med lavinntekt. Jeg mener vi bør få til det samme også på SFO, og at det bør være et viktig mål for neste stortingsperiode.

Audun Lysbakken (SV) [10:48:27]: Jeg takker for svaret, men jeg oppfatter likevel at regjeringens plan er å utvide ordningen med en eller annen form for behovsprøvd rabatt eller gratistilbud. Erfaringene med de behovsprøvde ordningene er jo ikke så veldig gode. Det viser seg at det fortsatt er mange som faller utenfor disse ordningene, mens de kommunene som tyr til universelle ordninger, i veldig stor grad klarer å få alle med. Har statsråden – når hun ser på de store forskjellene som er mellom kommunene som har gått over til en universell gratisordning, og resten av landet – egentlig noen dokumentasjon på at en behovsprøvd ordning fungerer, hvis målet er at alle som ønsker det, skal få være med?

Statsråd Guri Melby [10:49:22]: Jeg mener vi her kan se at erfaringene vi har med å innføre gratis kjernetid i barnehagen, har gjort at mange flere barn med minoritetsbakgrunn nå har kommet inn i barnehagen. Det vi har greid med å ha en målrettet og behovsprøvd politikk, er jo at Venstre har fått til noe som SV ikke fikk til da de satt i regjering, nemlig at vi i praksis sikrer omtrent gratis plass i barnehage for dem med dårligst råd.

Jeg mener at SV gjorde en kjempejobb med både å få bygd ut barnehageplasser og innføre makspris i barnehage i sin tid, men det som SVs politikk førte til, var jo faktisk at noen av de familiene som hadde dårligst råd, og som tidligere betalte mindre for en barnehageplass, endte opp med å betale mer. Den uretten har vi nå rettet opp og sikret at titusenvis av barn nå får gratis halvtidsplass og også en ganske rimelig heltidsplass.

Jeg mener det er riktig å gjøre det samme med SFO. Det er fordi en slik reform i større grad er gjennomførbart. Det er mer økonomisk bærekraftig, og jeg mener også at vi må tenke på summen av våre velferdsordninger når vi innfører dem.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Audun Lysbakken.

Audun Lysbakken (SV) [10:50:26]: Det skal vel godt gjøres å påstå at SV ikke leverte på plass og pris i barnehage i regjering, men det kan vi la ligge. Nå må vi videre.

Jeg vil gjerne spørre kunnskapsministeren helt konkret om hva hun mener om de endringene som SV og det rød-grønne flertallet har fått til i Oslo og Stavanger. I Oslo er det nå slik at en snart er i mål med gratis aktivitetsskole i hele byen. På skolene i indre øst, for å ta dem som eksempel, var det høsten 2020 nærmere 100 pst. deltakelse på 1.–3. trinn. Resultatene tyder altså på at en universell ordning hjelper oss til å oppnå to ting: litt bedre råd for alle barnefamilier og at alle, absolutt alle, får mulighet til å være med. I Stavanger var SV pådriver for å få til gratis SFO på første trinn.

Hva synes kunnskapsministeren om det Oslo og Stavanger har oppnådd?

Statsråd Guri Melby [10:51:29]: Jeg vet ikke om representanten fulgte med, for jeg ga jo faktisk SV skryt for den jobben de gjorde i regjering. Det er mulig det er veldig uvant, men det mener jeg at SV fortjener skryt for. Det som er gjennomført på barnehagefeltet de siste 20 årene, har vært et enormt løft både for ungene og for familiene.

Det jeg mener man gjorde feil, var at da man satte en makspris, var det faktisk ganske mange kommuner som endte opp med å fjerne den inntektsgraderte foreldrebetalingen de hadde. Jeg var selv kommunestyrerepresentant i Orkdal kommune da, og i stedet for å ha gra-

derte priser etter foreldrenes inntekt, endte man der opp med å måtte bruke de pengene på lavere makspris for dem som hadde høyere inntekter, og da ble det en høyere pris for dem som hadde lave inntekter. Det har vi nå rettet opp, og det gjør at de som har lave inntekter, blir sikret plass.

Jeg synes at den satsingen Oslo har gjort – først da man satset på kvalitet, og også nå når man har jobbet for å få ned prisen – har vært viktig, men jeg mener at man innførte det på en veldig merkelig måte når man valgte ut skoler etter bydeler, noe som gjorde at min nærscole fikk gratis AKS, mens f.eks. skoler i Oslo vest, der det kunne bo minst like mange fattige barn, ikke fikk det.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:52:37]: Hvis kunnskapsministeren mener det Oslo har gjort, er bra, og hvis hun ser bort fra måten det ble innført på, og heller ser på resultatet: gratis AKS over hele byen – og hvis hun synes det Stavanger gjør, med gratis SFO på første trinn, er bra – vil kunnskapsministeren da være med SV på å innføre gratis SFO i hele landet?

Statsråd Guri Melby [10:53:02]: Meg bekjent har Oslo fortsatt ikke gratis AKS.

Audun Lysbakken (SV) [10:53:06]: Halvdagsplass.

Statsråd Guri Melby [10:53:07]: Halvdagsplass, ja. De aller, aller fleste må fortsatt betale en egenandel for at barnet skal gå på AKS.

Det er viktig å understreke at det offentlige tar størstedelen av prisen for f.eks. en barnehageplass – det offentlige betaler ca. 80 pst., og så er det en egenandel for foreldrene. De aller, aller fleste familier greier helt fint å betale den egenandelen, og da mener jeg at det er helt greit at de gjør det i stedet for at det offentlige skal bruke nye milliarder på å finansiere en allerede kostbar ordning. De pengene har vi bruk for til andre ting.

Det samme gjelder SFO og AKS. Det er klart at i kommuner der man opplever at dette er et viktig utjevningstiltak, kan man godt prioritere å gå enda lenger enn det staten gjør, men jeg mener det viktigste vi nå kan gjøre fra nasjonalt hold, er å sikre at familier med lav inntekt, de som i dag ikke har råd til SFO, skal få råd til det, og at alle barn dermed får like muligheter. Da slipper vi også like store skatteøkninger som det SV går inn for.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:54:03]: Dette er jo egentlig kjernen i diskusjonen når det viser seg at behovs-

prøvde ordninger ikke treffer så presist, ikke treffer alle, som en universell ordning gjør. Det er også, for det antar jeg er grunnen til at Venstre er skeptisk til skatteøkninger, viktig å se på økonomien til vanlige familier. Vel, det er jo ingen mer målrettet måte å styrke deres økonomi på enn å senke de store regningene som de i dag har til SFO. Venstre har også vært med på å bruke 30 mrd. kr på å senke skattene, prioritert lavere skatt på aksjeformue, og hvis Guri Melby synes at det Oslo og Stavanger har fått til, er bra, hvorfor er det viktigere å være med på å senke skatten på aksjeformuer enn å innføre gratis halvdagsplass i SFO? Jeg vil bare minne om hva det koster: gratis halvdagsplass i SFO i hele landet: 5,4 mrd. kr – skattesenkningene til Guri Melby: 30 mrd. kr.

Statsråd Guri Melby [10:55:08]: Som sagt, vi har for første gang innført en gradert foreldrebetaling på SFO. Det var ikke noe som SV innførte da de satt i regjering. Jeg mener det viktigste nå er at vi starter med å gjøre det enklest for de familiene som har lav inntekt, at de også får de samme mulighetene som dem som har høyere inntekter.

Det er veldig mange goder man skulle ønske var gratis, men jeg mener også at det er en viktig jobb for oss politikere å gjøre noen prioriteringer. Jeg mener faktisk det er viktigere at vi sikrer tilgang til SFO for familier med lav inntekt, enn at vi sørger for at sånne som meg og Audun slipper en regning i postkassa hver måned som vi helt fint greier å betale. For det er ingen tvil om at vi også har et ansvar for å sikre velferdsstatens bærekraft. Jeg ønsker at mine barn skal ha de samme mulighetene til å få gode velferdsgoder som det vi har, og da er vi faktisk nødt til å være litt ansvarlige og nødt til å prioritere.

Presidenten: Statsråden mente sikkert representanten Lysbakken.

Representanten Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:56:13]: Jeg vil gjerne snakke litt om prioritering, og jeg vil bare minne om at siden det overveldende flertallet i Norge har betydelig lavere inntekt enn representanten Lysbakken og statsråd Melby, så tror jeg nok andre vil synes det er en viktigere håndsrekning enn det ville være for akkurat oss to. Og det var nettopp prioriteringen jeg spurte om, for jeg er enig i at vi må prioritere. Derfor er jeg veldig tydelig på at vi ikke har tenkt å frede en eneste krone av de skatteuttene som Guri Melby har vært med på. Vi vil heller bruke dem på velferd. Derfor lover vi å innføre gratis halvdagsplass i SFO i hele landet, og de rike skal betale for det. Derfor var mitt motspørsmål til Guri Melby: Hvorfor prioriterer hun heller lavere skatt på aksjeformuer enn gratis halvdagsplass i SFO?

Statsråd Guri Melby [10:57:09]: For at vi skal kunne gi gode velferdstilbud i landet vårt, er vi helt avhengig av at det er noen som skaper arbeidsplasser, at det er noen som betaler skatt, og at det er noen som genererer inntekter til dette landet. Derfor har vi vært opptatt av å sikre gode rammebetingelser for næringslivet og for folk som jobber, gjennom skattepolitikken.

Det som er helt utrolig, er at vi samtidig har greid å få til tidenes løft for barnefamilier, for dem som trenger det aller mest. For det har aldri før vært så billig å få en barnehageplass for familier med lav inntekt. Vi gjør det nå billigere å få en plass i SFO. Barnetrygden har blitt hevet for første gang på mange, mange år. Så i sum har barnefamilier fått bedre rammevilkår med disse tiltakene som har blitt gjennomført. Og det har vi greid å få til samtidig som vi også har gitt noen skatteletter. Det er fordi vi faktisk prioriterer, og vi prioriterer dem som trenger det aller mest, framfor å smøre godene tynt ut over til absolutt alle.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:58:20]: Mitt spørsmål går også til statsråd Melby.

Vi begynner nå å se de menneskelige konsekvensene av pandemien. Ikke overraskende er de mest alvorlige konsekvensene for de yngste, de som regjeringa har påført de strengeste og hardeste tiltakene. Flere tusen barn og unge som ble henvist til behandling for psykiske problemer i 2020, fikk ikke innpass. Nesten halvparten av studentene har hatt alvorlige psykiske plager. Fellesnevneren for disse er isolasjon, uforutsigbarhet og strenge tiltak. De yngste i samfunnet vårt har tatt den største bora. Det har vært tøft for alle barn og unge og deres familier, men noen har hatt det tøffere enn andre: barn og unge som har det vanskelig hjemme og trenger å møte trygge voksne i skole og barnehage, og barn og unge som trenger mer oppfølging og faglig støtte.

Det haster nå med å gjenåpne samfunnet for de yngste og ikke minst unngå ny nedstengning av skoler og barnehager. Forutsetningen for å få dette til er at vi ivaretar tryggheten og helsa til de ansatte i skoler og barnehager, de som har levd med stor smitterisiko og enorm arbeidsbelastning det siste året, og som ikke kan beskytte seg med avstand eller verneutstyr, som andre som må være fysisk på jobb, kan. Det er dette bakteppet som gjør at Verdens helseorganisasjon for en tid siden har sagt at personell som jobber med barn og unge, bør prioriteres i fase 2 av vaksinestrategiene. Norge har nå fått det samme faglige rådet fra FHI om å la ansatte i skole og barnehage rykke framover i vaksinekøen. Vi i Arbeiderpartiet ba allerede i januar om en avklaring av plassen deres i vaksinekøen. Da ble det avvist, men nå haster det med å

få en avklaring. Skal dette i det hele tatt ha noen effekt, må vaksineringsen på plass før sommerferien.

Kan kunnskapsministeren nå gi et tydeligere svar på når det blir avklart om ansatte i skoler og barnehager blir prioritert i vaksinekøen?

Statsråd Guri Melby [11:00:27]: Det er ingen tvil om at ansatte i skoler og barnehager har gjort en kjempejobb i løpet av det siste året. Det er heller ingen tvil om at det er mange som føler seg utrygge, og som opplever at de har en veldig belastende arbeidssituasjon. Det har vi også tatt på alvor. Vi har bl.a. justert smittevernveilederne og gjort dem enda tydeligere, noe som burde gjøre det enda lettere å følge dem. Jeg opplever vel at det er mange som nå mener at tryggheten har økt også på alle skoler og i alle barnehager. Til tross for at vi har greid å holde skoler og barnehager åpne under nesten hele pandemien, har ikke lærere vært særlig mer utsatt enn andre yrkesgrupper. Det tror jeg er fordi veldig mange har vært utrolig flinke til å følge smittevern-tiltak, og man har hatt veldig gode rutiner for å sørge for at man har overholdt karantenereregler og den typen tiltak, noe som har gjort at når det først har vært smitte, har færre blitt rammet.

Det stemmer ikke at FHI har gitt oss en anbefaling om å prioritere ansatte i skoler og barnehager. Det som er riktig, et at regjeringen har gitt et oppdrag til FHI om at vi i neste trinn i vaksinestrategien skal gjøre en vurdering av om man skal gjøre noen endringer. Og en av de tingene vi har bedt dem vurdere, er nettopp om enkelte yrkesgrupper skal prioriteres opp. Der har FHI selv pekt på ansatte i skoler og barnehager. Det er et oppdrag FHI nå jobber med, og som de vil gi regjeringen svar på. Grunnen til at vi ikke har fått det svaret tidligere, er at vi fortsatt er i den situasjonen at vi driver og vaksinerer de sårbare gruppene. Jeg opplever vel at det ikke er noe parti på Stortinget som har tatt til orde for at lærere og ansatte i barnehager skal vaksineres før de mest utsatte gruppene. Men det vil være aktuelt i neste trinn, der vi på ny gjør en vurdering både av ulike yrkesgrupper og av andre ting.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:02:26]: Jeg kan bekrefte at det jeg tror alle snakker om, er fase 2 av vaksineringsen. Men jeg må si at jeg er skuffet over at det ikke kommer noe nytt eller noen avklaringer fra statsråden nå. Spørsmålene som regjeringa nå må ta stilling til, er om man skal prioritere ansatte i skoler og barnehager foran 40-åringer som sitter hjemme på hjemmekontor, som har en kontorjobb. Jeg er ikke helt enig i statsrådens beskrivelse, for utviklingen i smitten har nettopp gjort – og det er det som er bakgrunnen for FHIs anbefalinger – at de ansatte i skoler og barnehager er mer utsatt, og det er det som har gjort at ansattorgani-

sasjonene har sagt at det er risiko for kollaps om man ikke får dette til.

Det jeg er redd for, er at regjeringa nå egentlig driver et slags narrespill overfor de ansatte, at man har gitt dem et halmstrå om at man skal vurdere en prioritering. Men mens man vurderer, lukkes tidslinjen. Skal dette ha noen effekt, må vaksineringsen på plass før sommerferien. Kan statsråden gi en tydeligere avklaring på når den- ne beskjeden eventuelt kommer?

Statsråd Guri Melby [11:03:30]: Dette er ikke noe narrespill.

Når det gjelder vaksinestrategi, opplever jeg at vi har spilt med veldig åpne kort hele tiden. Det samme gjelder FHI, som gir oss de faglige anbefalingene. Vi har hele veien fulgt de faglige anbefalingene.

Vi er i en situasjon i Norge i dag der vi fortsatt ikke er ferdige med å vaksinere de på 65 pluss, altså de som er definert som å være i risikogruppen. Jeg opplever vel at verken lærere eller Arbeiderpartiet tar til orde for at de skal bli prioritert foran disse gruppene. Det betyr at vi kan bruke den tiden vi er i nå, og bruke den kunnskapen vi stadig får – om hva slags virkning vaksinen faktisk har, f.eks. om den virker mot smittespredning – til å ta gode faglig baserte vurderinger, osv. Jeg skal love at innen det tidspunktet det er aktuelt å gjøre omprioriteringer, vil vi gjøre en god vurdering av prioritering av ansatte i skoler og barnehager.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Torstein Tvedt Solberg.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:04:35]: Det er helt riktig at jeg etterlyser en plan for neste fase. Jeg vil minne statsråden om tidslinjen. Som sagt etterlyste Arbeiderpartiet denne planen allerede i januar. Da ble man bedt om å vente. Den 7. april kom et nytt faglig råd fra Folkehelseinstituttet, som åpnet for dette. Den 21. april sa Melby selv til VG at regjeringa har gitt et oppdrag til FHI. Nå, en måned etter at de faglige rådene fra FHI kom, har man fortsatt ikke fått noen avklaring. Jeg ventet ikke at statsråden her og nå skal kunne gi meg tidspunktet for pressekonferansen de eventuelt skal ha, men man må kunne gi en noe tydeligere avklaring hvis det på en måte skal være noe poeng, spesielt når det handler om at tiden løper før sommerferien. Kan man si at det blir i løpet av april? Det er ikke mange dager. Blir det kanskje i løpet av mai? Eller kan man i hvert fall si om det blir en avklaring før sommerferien?

Statsråd Guri Melby [11:05:30]: Som sagt har det ikke kommet et faglig råd fra FHI om at ansatte i skoler og barnehager skal prioriteres, men det som har skjedd, er at vi har gitt dem et oppdrag om å vurdere det i den andre fasen av vaksineringsen. Vi har fortsatt ikke kom-

met til den fasen, men vi bruker den tiden vi har nå, til å gjøre disse vurderingene. Det oppdraget har FHI fått frist til å levere på til i midten av mai. Så vil det sannsynligvis gå relativt kort tid før regjeringen tar en beslutning dersom det skal gjøres noen endring av vaksinasjonsstrategien. Men så vil tempoet for dette avhenge veldig av hvor mange vaksiner vi har i landet, hvor raskt de kan rulles ut, og når dette kan skje. Det ber jeg representanten rette spørsmål til helseministeren om.

Presidenten: Torstein Tvedt Solberg – til oppfølgingsspørsmål.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:06:17]: Det spørres egentlig om helseministeren trengs i denne salen, for det høres ut som om kunnskapsministeren har tatt med seg talepunktene til nettopp helseministeren i sine svar. Det er flere med meg som har etterlyst nettopp kunnskapsministeren i regjeringa i denne debatten. Beskjeden Melby har fått fra sektoren, kan ikke bli tydeligere: I brev etter brev har en nå etterlyst svar og en tydeligere avklaring. En peker på økt sykefravær, og de ansatte snakker om en risiko for kollaps.

Nå sier en at FHI skal levere noe innen midten av mai. Da begynner klokka å tikke. Kan statsråden i det hele tatt si noe om sitt arbeid internt i regjeringa for å få til konkrete grep på vegne av sektoren, for å sikre at den blir prioritert? Og synes i det hele tatt statsråden det er viktig å få til en vaksinerings av ansatte i skoler og barnehager før sommerferien?

Statsråd Guri Melby [11:07:14]: Jeg kan love representanten at jeg jobber hver eneste dag for å sikre at det er trygt både for barn, for ungdom og for de ansatte i skoler og barnehager, og det er det også. Jeg har også vært veldig tydelig på at når vi kommer over i fase 2, bør det gjøres en faglig vurdering av om det er riktig å prioritere opp noen yrkesgrupper. Jeg har pekt på at ansatte i barnehager og skoler bør være blant dem som da prioriteres. Det har jeg vært tydelig på både utad og også internt i regjeringen.

Men det er ganske sammensatte vurderinger som må gjøres, og det henger sammen med f.eks. geografiske prioriteringer. For det er også sann at i de områdene der vi har hatt høyt smittetrykk, som her i Oslo, har ansatte i skoler og barnehager vært mer utsatt enn de har vært andre steder i landet. Så den omprioriteringen som regjeringen gjorde tidligere, med at vi prioriterte opp steder med høyt smittetrykk, er kanskje noe av det viktigste vi kunne gjøre for å sikre at både elever og voksne er trygge i skoler og barnehager.

Presidenten: Torstein Tvedt Solberg – til oppfølgingsspørsmål.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:08:20]: Jeg er ikke uenig i og forstår veldig godt at dette er sammensatt og komplisert for regjeringa, men jeg håper også statsråden ser at tida nå holder på å renne litt ut for denne vurderingen. Det viktige nå er å gjøre det vi kan for å unngå nye nedstengninger, og ikke minst, som jeg sa i innledningen, at vi gjør det vi kan for å skåne barn og unge, som har blitt veldig hardt rammet.

Så jeg vil utfordre statsråden enda tydeligere på å si noe om hvorvidt lærere og ansatte i skoler og barnehager i det hele tatt kan forvente en avklaring fra regjeringa før sommeren, eller om de egentlig må belage seg på at de skal vaksineres i tråd med den strategien som nå gjelder, og altså bli vaksinert sammen med resten av befolkningen?

Statsråd Guri Melby [11:09:13]: Hvis vi nå var i den situasjonen at vi drev og vaksinerte 50-åringer på hjemmekontor over hele landet, mener jeg at representanten hadde hatt rett i sin beskrivelse av at tiden er i ferd med å renne ut. Men vi er jo dessverre ikke der ennå. Fortsatt er det sånn at i veldig mange kommuner i landet er det mange som er over 65 år som ennå ikke er blitt vaksinert.

Heldigvis vil det snart være sånn at alle i den gruppa også er vaksinert, men det er først etter at vi er ferdige med risikogruppene, at det vil være aktuelt å gjøre omprioriteringer. Det håper jeg virkelig også representanten Solberg og Arbeiderpartiet er enig i. Jeg har i hvert fall ikke registrert at verken de eller de ansattes organisasjoner har tatt til orde for at de skal prioriteres foran risikogruppene.

Så sa jeg i et tidligere svar at FHI har fått frist til midten av mai. Da vil regjeringen gjøre sin vurdering, og jeg kan love at den vurderingen kommer i god tid før sommerferien.

Presidenten: Torstein Tvedt Solberg – til oppfølgingsspørsmål.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:10:04]: Jeg kan nok en gang presisere at den debatten både jeg og de ansatte i organisasjonene, og flere med, har tatt opp, handler om fase 2. En er helt enig i fase 1 og risikogruppene og helsearbeidere. Men igjen: Ut fra de faglige rådene, både fra Verdens helseorganisasjon og slik jeg har oppfattet og mediene har referert FHI, ønsker en nå å se på om en skal prioritere ansatte i skoler og barnehager. Det håper jeg kunnskapsministeren vil være opptatt av og kjempe for internt i regjeringa når de diskusjonene kommer, fordi det er så viktig nettopp for disse barna.

Men for å presisere det: Tida som renner ut, handler også om skoleåret. Nå ser en økt smitte blant barn og unge. Den britiske mutanten har fått store konsekvenser

nettopp der. Derfor haster det nå med en avklaring så en kan holde så mange skoler og barnehager som mulig åpne fram mot sommerferien. Vaksinerings i sommer vil ha mindre for seg, det er det jeg mener. Men kan en klare å få til noe allerede nå i vår?

Statsråd Guri Melby [11:11:08]: Nå er det heldigvis sånn at smittetallene går ned for alle deler av befolkningen, også for barn og unge. Det betyr at det også er færre utbrudd på skolene. Mange steder har man også drevet på rødt nivå over lang tid. Vi fikk nylig en rapport fra FHI som viser at det er et effektivt tiltak for å hindre smitte blant barn og unge. Så vi har gjort en lang rekke grep for å sikre at det ikke blir smitte blant barn og unge, og for å få ned de smittetallene, og det kan jo se ut som om de grepene har fungert, for smittetallene har gått ned.

Samtidig har vi også greid å holde skoler og barnehager åpne. Det betyr at veldig mange barn har opplevd at de på tross av at vi er i en pandemi, har fått en relativt normal hverdag. Men jeg kan love representanten at jeg alltid tar kampen for skoler og barnehager, både internt i regjeringen og også utad.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [11:12:15]: Det har vært sånn at gjennom hele denne pandemien har innvandrerbefolkningen vært sterkt overrepresentert på smittestatistikken og når det gjelder innleggelser, alvorlig sykdom og død. Det er en alvorlig problemstilling, som man har forsøkt å gjøre en del tiltak for, men man har ikke lyktes. Dette er kanskje den mest stabile situasjonen vi har hatt gjennom hele pandemien.

På tross av tolketjenester, oversettelser, oppsøkende virksomhet, dialogmøter og en rekke andre tiltak som har vært prøvd, har det ikke fungert. I en debatt i november i fjor snakket jeg med helseministeren om årsakene til at innvandrere er grovt overrepresentert på statistikken. Det regjeringen den gangen pekte på, var at det var forskjellige yrker som var overrepresentert – typiske innvandreryrker, om man kan si det. Det var større familier, trangboddhet, økonomi og sosiale forhold det ble pekt på. Dette har vært en forklaring som har vært brukt meget hyppig.

Jeg ble beskyldt for å stigmatisere da jeg sa at vi måtte se på andre årsaker, f.eks. tillit til myndighetene, om man i tilstrekkelig grad har brydd seg om å følge reglene. Det måtte man ikke snakke om, for det kunne stigmatisere og gjøre situasjonen verre.

Nå er faktisk innvandrene de største ofrene for at vi ikke klarer å lykkes med å få smitten ned, og i den senere tid har det kommet en rekke rapporter som peker på at

det slett ikke er slikt som trangboddhet og yrker som er forklaringen. Da vil jeg spørre ministeren med det overordnede ansvaret for pandemihåndteringen: Hva mener regjeringen i dag er den viktigste årsaken til overrepresentasjon av smitte blant innvandrere?

Statsråd Monica Mæland [11:14:19]: Jeg har det overordnede ansvaret for å lede oss gjennom en pandemi, å samordne, men det er fortsatt sektoransvaret som gjelder, og det skyldes rett og slett at de med ansvaret for sektoren har best kunnskap om den. Vi har innvandringsministeren i salen, og jeg tenker at det spørsmålet riktigere kan stilles til henne eller helseministeren, for dette er et helse spørsmål.

Når det er sagt, er jeg veldig enig i beskrivelsen av at vi har utfordringer knyttet til deler av befolkningen hvor vi ikke har nådd godt nok frem på tross av at det har vært iverksatt veldig, veldig mange tiltak. Men spørsmålet bør besvares av en annen statsråd enn meg.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [11:15:02]: Nå er det vel justisministeren som har ansvaret for innvandring, og kunnskapsministeren som har ansvaret for integrering, men jeg registrerer at beredskapsministeren ikke har noen formening om hva et av de største problemene gjennom pandemien skyldes. Men justisministeren har ansvaret for reiser ut og inn av landet, og jeg har en rekke ganger pekt på at reisevirksomhet blant en del innvandregrupper til hjemlandet kan være en årsak. Jeg har stilt en rekke skriftlige spørsmål om dette, og svarene er mangelfulle, hovedsakelig fordi man mangler data og informasjon om reisevirksomhet. I dag kan man delta i en begravelse i Pakistan med mange hundre deltakere og null smittevern. Det samme ville vært ulovlig i Norge.

Spørsmålet til ministeren er: Hva tenker justisministeren om at man kan reise til den andre siden av kloten og delta i et arrangement som ville vært strengt ulovlig i Norge?

Statsråd Monica Mæland [11:16:06]: Jeg må bare korrigere: Det er ikke det at jeg ikke har en formening om spørsmålet, men det er slik at det er andre statsråder som har det formelle ansvaret for disse sektorene, og da er det riktigere at de svarer på spørsmålet. Men det er helt riktig at jeg har ansvaret for innreisereglene, og de er blant de strengeste i Europa, for ikke å si de strengeste. Det har de vært i hele perioden, men vi har ikke noe utreiseforbud for folk som bor i Norge. Det er det knapt noe land som har, og de som har det, har veldig store unntak fra det, naturlig nok. Det er jo veldig, veldig inngripende. Det vi har vært opptatt av, er veldig strenge innreiseregler. Det er strenge karanteneregler hele veien, det er strenge testregimer hele veien. Det er

slik at hvis en person velger å reise til et annet land og delta i noe som ville vært ulovlig i Norge, kan ikke vi nekte det. Vi har ikke jurisdiksjon i Pakistan, men vi har kontroll på innreise fra Pakistan. Da er det slik at alle som ikke har vært på en nødvendig reise, må på karantenehotell. En begravelse i Pakistan kan man jo ikke rekke hjem for å delta i, for de foregår veldig fort etter at et dødsfall er skjedd.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Jon Engen-Helgheim.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [11:17:21]: Tidligere denne uken fikk vi en redegjørelse fra statsministeren hvor det ble tatt selvkritikk på noen områder, bl.a. det at man i for lang tid ikke tok importsmitten alvorlig nok. Det var tillitsbasert for lenge, og ordningene med bl.a. karantenehotell var basert på selvrappotering. Det er kanskje noe av det som har vært en stor, medvirkende årsak til stadig nye smitteutbrudd, at man ikke har hatt kontroll på importsmitten. Jeg får nå veldig mange henvendelser fra folk som jobber kanskje spesielt på Gardermoen, som er bekymret over det de ser. Når myndighetene sier de har full kontroll, er det ikke det alle opplever når de ser det på nært hold.

Spørsmålet er da: Er det ikke sånn at det fortsatt er basert på selvrappotering og tillit når man kommer tilbake fra en reise i utlandet, om man skal på karantenehotell eller ikke?

Statsråd Monica Mæland [11:18:28]: For å være veldig tydelig: Vi har hatt de strengeste kravene i Europa, men det vi har lært, er at de reglene som fungerte i fjor vår, gjorde det ikke i høst. Det betyr at det som var tillitsbasert i fjor vår, også var tillitsbasert i høst. Det måtte vi stramme til. Folk tolker reglene forskjellig. Folk bor forskjellig. Folk utøver dette forskjellig. Vi har sakte, men sikkert, etter hvert som smittenivået er gått opp, strammet til hvert inngrep. Hvert tiltak vi gjør, må være forholdsmessig, og det må være nødvendig. Dette er vanskelige spørsmål. Det angår mange, og det er veldig inngripende i manges liv at vi gjør disse tiltakene. Nå har vi veldig, veldig, veldig strenge regler.

Jeg hører at noen her i salen – det har skjedd ved flere anledninger – har satt spørsmålstegn ved hvor grundig vi gjør ting på Gardermoen. Jeg inviterer representanten Engen-Helgheim med opp. Jeg tror han vil se at det ikke er mulig ikke å få informasjon, ikke å bli møtt med vakter og ikke bli tydelig ivaretatt. Man må ha dokumentasjon på at reisen har vært nødvendig, ellers må man på hotell.

– Unnskyld at jeg går over tiden, president, men likevel: I dag har vi sagt at også for nødvendige reiser fra deler av Europa og fra India, Pakistan og Irak gjelder reglene om at man må på hotell.

Presidenten: Jon Engen-Helgheim – til oppfølgings-spørsmål.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [11:19:47]: Jeg stilte spørsmål om det ikke fortsatt var tillitsbasert, og om det fortsatt var basert på selvrapportering. I hvert fall i det siste svaret jeg fikk på mitt skriftlige spørsmål til ministeren, sto det klart og tydelig i vedlegget til svaret at dette var basert på selvrapportering, de forskjellige kategoriene for om man skulle i karantenehotell eller ikke, og om reisen hadde vært nødvendig eller ikke. Jeg vil gjerne at ministeren på en mye tydeligere måte avklarer om ikke det som regjeringen tidligere denne uken tok selvkritikk for, at man for lenge hadde basert seg på selvrapportering og tillit, fortsatt er tilfellet.

Statsråd Monica Mæland [11:20:37]: Tiden strekker ikke alltid til når det er mye man vil ha sagt.

Det er i og for seg to forskjellige ting. Det som var tillitsbasert i fjor, var å overlate til folk flest å vurdere om en reise var nødvendig eller ikke, å overlate til folk flest å vurdere hvor man oppholdt seg i karantenen, å overlate til folk flest å vurdere testregime. Det å fylle ut registreringsskjemaet når du kommer til Norge, er selvfølgelig tillitsbasert. Vi har ikke noen mennesker som fyller ut for deg. Du fyller ut selv, men du må dokumentere, i tillegg til den registreringen, at den reisen du har vært på, er helt nødvendig – det at du har hatt samvær med barn, det at du har vært hos et nært familiemedlem som er døende. Det at du har vært på en strengt nødvendig reise, må dokumenteres. Hvis dokumentasjonen ikke er god nok, blir du sendt på karantenehotell. Da må du ordne opp det i etterkant. Det er veldig strenge regler. Det er ingen som bare slipper gjennom fordi de sier at de har vært på en nødvendig reise. Det skal rapporteres, og den rapporteringen blir også fulgt opp. Vi har et callsenter som nå ringer opp dem som rapporterer, nettopp for å sjekke at de gjennomfører karantenen.

Presidenten: Christian Tybring-Gjedde – til oppfølgings-spørsmål.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:22:00]: Jeg må spørre ministeren, for den informasjonen hun ga i forrige svar, er rett og slett ikke riktig. Jeg dro selv opp til Gardermoen for tre uker siden sammen med en kollega, tok flytoget opp og så, da flyene kom fra Doha og Istanbul, hva slags kontroll som var der da de kom til ankomsthallen. Det var absolutt ingen kontroll. Ankomsthallen var full av mennesker. Det var nærkontakt, og det var rett inn i en taxi. Jeg har det til og med på video. Så hvis ministeren er interessert i det, kan jeg godt dokumentere det og sende det til henne. Det finnes ikke, sier ministeren, så jeg vil anbefale henne å reise opp til Garder-

moen og se hvordan dette fungerer i praksis. Den koronatesten er faktisk frivillig. Det ministeren sier, har hun sikkert fått beskjed om, men det er ikke riktig. Så jeg håper hun kan ... Å stenge ankomsthallen er det absolutt beste, slik at det ikke sitter 50 mennesker og venter på sine nærmeste og så tar taxi sammen. Det å være på en nødvendig reise, en begravelse, et bryllup – i Norge kan du ikke være i et bryllup eller i en begravelse. Da sier man at det er for mange mennesker til stede.

Monica Mæland (H) [11:23:07]: Dette synes jeg er aldeles ugreit. Jeg har vært på Gardermoen, og i motsetning til representanten kommer jeg innenfor der flyene lander. Jeg har fulgt med gjennom passskøen. Jeg har fulgt med gjennom korridorene som er avstengt, hvor det gis informasjon. Jeg har møtt vaktene. Jeg har møtt i ankomsthallen for utland hvor man blir henvist til test. Man må testes. Det er ikke frivillig. Man må testes, og så blir man henvist til dit man skal på koronahotell. Alt er et avsperrt område. Man kommer ikke fysisk ut. Jeg møtte vaktene der og spurte: Hva sier dere hvis det kommer noen og sier at de er klare? De kommer ikke ut. Man kommer ikke ut.

Så i tillegg til Engen-Helgheim tar jeg gjerne med meg Tybring-Gjedde. Vi reiser i hver vår bil, og så kan vi møte politiet på Gardermoen, tollbetjentene på Gardermoen. Det er avstengte områder, og man blir fraktet med buss fra Gardermoen til det hotellet man skal på. Man slipper ikke unna. Man kan ikke bare si at det er en nødvendig reise. Et bryllup i utlandet holder selvsagt ikke. En begravelse gjør det, hvis det hadde vært mulig å gjennomføre innenfor rimelig tid. Det har det ikke i veldig mange land.

Presidenten: Da er den muntlige spørretimen omme.

Sak nr. 2 [11:24:24]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene er som følger: Spørsmål 1, fra representanten Siv Henriette Jacobsen til kunnskaps- og integreringsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 7, fra representanten Liv Signe Navarsete til kommunal- og moderniseringsministeren, vil bli tatt opp av representanten Heidi Greni.

Spørsmål 1

Fra representanten Siv Henriette Jacobsen til kunnskaps- og integreringsministeren:

«En konsekvens av regjeringens fullføringsreform vil være flere elever i den videregående skolen.

Vil regjeringen gjennom rentekompensasjon, forlengelse av avdragsperioden eller på andre måter bidra til å gjøre det lettere for fylkeskommuner som må investere i nybygg som en følge av dette?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 2

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:24:46]: Vi holder oss litt til samme tema, men jeg skal variere litt i oppfølgingen, det kan jeg love:

«Regjeringen har gitt FHI i oppdrag å revurdere vaksinestrategien, og har bedt dem se på om enkelte yrkesgrupper skal prioriteres opp. Kunnskapsministeren har til media sagt at vaksinerings av lærere og barnehageansatte vurderes i den sammenheng.

Når kan ansatte i skoler og barnehager forvente å få en avklaring fra regjeringen om hvorvidt de vil prioriteres opp i vaksineøknen?»

Statsråd Guri Melby [11:25:18]: Jeg beklager hvis dette blir litt gjentakelse for tilhørerne, men jeg skal gjøre jobben min og lese opp svaret som jeg har skrevet på forhånd:

Det å jobbe i barnehage og skole er meningsfullt, det er også utfordrende og krevende, og det er en veldig viktig jobb, og under denne pandemien har vi jo sett hvor avgjørende de ansatte i utdanningssektoren er for barn og for elever. For å holde skolene og barnehagene åpne så mye som mulig er det selvsagt helt avgjørende at de ansatte er friske. Det er derfor viktig at disse yrkesgruppene vurderes i det pågående arbeidet med vurderinger av prioriteringsøknen for vaksine.

Regjeringen har gjennom Helse- og omsorgsdepartementet gitt FHI i oppdrag å gjøre nye vurderinger av vaksinasjonsstrategien i sammenheng med planen for gradvis gjenåpning nå før sommeren. I dette oppdraget ligger også en bestilling av en fornyet vurdering av å prioritere bl.a. samfunnskritiske, viktige grupper opp mot smittesituasjonen og planene for vaksineleveranser. Det er et stort oppdrag som er gitt til FHI, og det skal gjøres grundige vurderinger. Og når vi har mottatt svaret på oppdraget, vil regjeringen ta sin vurdering av eventuelle endringer i vaksinestrategien.

Så jeg kan dessverre ikke svare representanten Torstein Tvedt Solberg mer konkret på spørsmålet om akkurat når regjeringen vil gjøre den vurderingen, men som jeg sa i mitt forrige innlegg, vil de faglige vurderingene fra FHI mest sannsynlig komme i midten av mai.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:26:43]: Både dette svaret og den forrige runden viser jo at vi ikke kommer til å få noen tydelig avklaring på vaksinestrategien fra statsråden i dag, så derfor vil jeg utfordre henne litt nå på konsekvensene av denne usikkerheten og sånn sett også konsekvensene av den utmattelsen en ser på grunn av arbeidsbelastningen og den store smittefaren blant de ansatte i skoler og barnehager. På skolen ser vi nå at det egentlig lekker i begge ender: Det er rekordfå søkere til lærerutdanningen – en samlet nedgang på 12 pst. de siste to årene. Det er rekordmange som slutter, som rett og slett sier de har fått nok, og som søker seg til andre jobber, og tall fra Utdanningsforbundet viser også at rekordmange førtidspensjonerer seg – dette på tross av at det er rekordmange søkere til høyere utdanning. Jeg tror dette handler mye om at lærerne har stått i første rekke under pandemien, vært den førstelinjen, hatt et hardt arbeidspress, og at det ikke har vært god reklame.

Men tror statsråden det er en sammenheng mellom den misnøyen en nå ser i lærerprofesjonen, spesielt rundt manglende smittevern og vaksiner, og nedgangen i søkertallene til lærerutdanningen?

Statsråd Guri Melby [11:27:51]: Nå tror jeg det er viktig at vi holder oss til fakta, og jeg tror det er litt viktig at vi er redelige i denne debatten, for det har jo faktisk vært sånn at de aller fleste lærergrupper ikke har vært overrepresentert på statistikken over smitte. De som har vært mest utsatt, er ansatte i barnehager, men fortsatt er det andre yrkesgrupper som ligger høyere enn ansatte i barnehager og skoler. Men det er ingen tvil om at i en kommune som Oslo, der det har vært høyt smittetrykk over tid, har det enkelte steder vært en god del lærere og andre ansatte som har vært utsatt for smitte. Det viktigste vi kan gjøre for å trygge dem, er å sørge for at vi har gode smitteverntiltak, og at skoleeierne følger opp med gode rutiner for å følge de smitteverntiltakene. Og selv om jeg er helt sikker på at vaksine er viktig, tror jeg faktisk ikke at vaksine er noen mirakelkur mot det som kanskje er aller mest slitsomt akkurat nå, og det er jo at skolehverdagen er ganske uforutsigbar. Det hender at man på ganske kort tid må endre på måten man driver på. Plutselig er det behov for vikarer, plutselig er det karantene, og det er ikke slik at vaksine i seg selv vil gjøre at den situasjonen endrer seg over natta.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:29:00]: Jeg synes av svaret at det virker som om statsråden egentlig ser seg litt blind på statistikken og ikke ser det som er realiteten og hverdagen ute i skoler og barnehager. For én ting er selve smittetallene, men en annen ting er usikkerheten – og ikke minst det alle de ansatte har ofret gjen-

nom pandemien, der en har gått på jobb, hatt mange nærkontakter og kanskje lagt privatlivet sitt og kontakten med familie og venner helt til side.

Som jeg har sagt tidligere: Dette er også en yrkesgruppe som ikke har – eller bør ha – mulighet til å holde avstand, eller egentlig beskytte seg med smittevernuttstyr, som andre yrkesgrupper har hatt mulighet til, f.eks. bussjåfører og ansatte i dagligvarebransjen. Det som bekymrer meg, er jo konsekvensene en nå ser for utdanningen, at det lekkes i begge ender, at både rekordmange slutter, og at rekordfå søker.

Så, igjen, tror ikke statsråden at det er en viss sammenheng her, og at det nettopp derfor er akutt å ta grep?

Statsråd Guri Melby [11:30:03]: Det bekymrer meg litt når representanten sier at vi bare skal se bort fra statistikk og se bort fra tall og fakta. Jeg tenker at i en slik pandemi som dette, som nok oppleves som ganske overveldende og kanskje litt skremmende for veldig mange, er det nettopp viktig at vi greier å løfte fram hva som er sant, og hva som er virkelig.

Jeg har flere ganger vært opptatt av å løfte fram den fantastiske innsatsen som ansatte i skoler og barnehager gjør, og det er ingen tvil om at det er mange som går på jobb hver eneste dag, som opplever at de er ganske ubeskyttet. Det er jo nettopp derfor vi har gitt det oppdraget til FHI, å se på en prioritering av lærere og ansatte i barnehager og skoler generelt.

Jeg har jo prøvd å utfordre representanten flere ganger tidligere også, men ikke fått noe svar på det, for ut fra den retorikken representanten kjører, høres det ut som om han mener at vi burde prioritert disse gruppene nå, før vi er ferdig med å vaksinere de som er i gruppen 65–75. Det hadde vært interessant å få en bekreftelse på om det er riktig.

Spørsmål 3

Eirik Sivertsen (A) [11:31:25]: «Bodø videregående skole er en av fire skoler som har linje for flyfag og er dermed leverandør av lærlinger i flyteknisk utdanning. Mange havner i Luftforsvaret, så den erfaringen med militært materiell som skolen gir dem, er av stor verdi. For å sikre en moderne og relevant utdanning er skolen avhengig av å ha tilgang til relativt moderne fly å trene på. Derfor har skolen søkt om å få langtidslåne et av F-16-flyene som skal fases ut av tjeneste.

Vil statsråden sørge for at skolen får ønsket oppfylt?»

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:31:56]: Regjeringen er opptatt av at Forsvaret ikke dupliserer sivil utdanning, men sørger for å hjelpe til slik at det produseres

tilstrekkelig relevant yrkesfaglig kompetanse ved de videregående skolene. Forsvaret er en av landets største lærebedrifter og er bl.a. avhengig av flyteknisk kompetanse fra de videregående skolene.

Jeg er kjent med at Forsvarsmateriell har mottatt en søknad om F-16 til teknisk undervisning i flyfag fra den videregående skolen i Bodø. Forsvarsmateriell er nå i prosess med å avhende F-16 og jobber tett mot interessenter som ønsker å kjøpe. De identifiserer fortløpende salgspotensialet til den flåten vi har, også for å se hvilke maskiner som eventuelt kan doneres eller lånes ut. Departementet er på generelt grunnlag veldig positiv til å låne ut undervisningsmateriell til flyfaglinjene, men vi må sammen med Forsvarsmateriell finne materiell som egner seg for utlån, og hente inn de nødvendige tillatelsene fra opprinnelsesnasjoner. Det er altså litt byråkrati for å få det til.

Bodø videregående skole sendte en søknad i mai 2019, og det første svaret de fikk, i november 2019, var at Forsvarsmateriell var i gang med forberedelsene til den framtidige avhendingen. Man understreket den gangen at det var tidlig i prosessen, og at søknaden ble notert sammen med de andre søknadene og initiativene som er tatt.

Den kan virke omfattende, prosessen med å godkjenne utlån av flymateriell, og den tar kanskje noe tid, men det er altså litt mer komplisert enn at man bare avhender en gammel maskin, all den tid man må ha kontakt med opprinnelsesnasjonene på grunn av de avtalene som har ligget helt siden vi kjøpte flyene. Vi har informert Bodø videregående om at prosessen er noe forsinket, og at man sannsynligvis vil få behandlet søknaden deres tidlig i andre kvartal 2021.

Eirik Sivertsen (A) [11:33:53]: Jeg sier takk for det svaret. Alle skjønner at det å sende av gårde en F-16 gjør man ikke uten å ta noen forbehold. Det er helt riktig som statsråden sier – det finnes noen avtaler her. Jeg er glad for at statsråden understreker at Forsvaret har et godt samarbeid med disse utdanningene og er avhengig av det. Det er jeg helt enig i, men nettopp på bakgrunn av det byråkratiet som er, er det understreket fra skolen at man ønsker å låne den. Man skal altså ikke overta den, så Forsvaret trenger ikke å avhende den. Da unngår man veldig masse byråkrati. Det er et poeng i seg selv.

Men dette er gjort før. Det er ikke en ny problemstilling. Blant annet står det en F-5 på Bodø videregående skole som skolen fikk låne i 2011, og som Forsvaret skal få tilbake når man har skrudd og mekka nok på den. Den begynner å bli nokså utslitt, så jeg tror ikke den er i flyvedyktig stand.

Jeg skjønner at det tar noe tid, det er noen prosesser, men vil statsråden sørge for at skolen får ønsket oppfylt?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:34:59]: Med de forpliktelsene som ligger på den typen utstyr, er det nok sann at man har en forpliktelse til å være litt nøye med både hvor det utstyret står oppbevart, og hva som skjer med det. Det jeg vil sørge for, er at vi følger de retningslinjene som finnes for denne typen overdragelser, om det da blir lån eller avhending. Jeg er veldig opptatt av at vi jobber tett med fylkeskommunene om fagutdanningene, for det er en veldig god måte for Forsvaret å få kvalifisert personell på. Vi har jobbet tett – særlig på det med flyfag når vi nå bygger opp baser både på Evenes og på Ørland – med Nordland fylkeskommune, med Troms og Finnmark fylkeskommune for Bardufoss, med Trøndelag fylkeskommune for Ørland, rett og slett for å kunne ha utdannelsene nær de operative basene vi har, og på den måten kunne skape gode læringsmiljøer for elevene.

Eirik Sivertsen (A) [11:36:01]: Igjen er jeg glad for at statsråden er positiv. Jeg skulle ønske meg at han var litt mer tydelig på at dette skal vi få til. Det er ikke tilfeldig at denne utdanningen ligger i Bodø. Det ene er at Bodø har tjent nasjonen som vertskap for kampflybasen i 70 år, med alle de ulempene og mulighetene det har gitt for by og befolkning. I Bodø ligger også et av landets største flyselskap, nemlig Widerøe. Det er den største private arbeidsgiveren der og har også et nært samarbeid nettopp med denne utdanningen.

Jeg må få lov å bemerke når det gjelder hvor man oppbevarer dette flyet, at jeg synes det skal stå på innsiden av det som blir igjen av flystasjonen. Da får vi også til det, for det er stort sett i gangavstand til den videregående skolen. Alle de andre praktikalitetene har man som sagt vært gjennom før, og de er det mulig å finne en løsning på. Søknaden kom i mai 2019. Sist gang skolen tok kontakt, hadde man fortsatt ikke fått svar. Betyr det nå at man vil ha en aktiv prosess og en dialog med skolen og fylkeskommunen om hvordan man skal få til dette?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:37:08]: Når det gjelder Widerøe og andre flyselskap, har vi jobbet tett sammen med de store norske flyselskapene for å kartlegge hvilke behov det er for teknikere, piloter og flyteknisk personell framover, for på den måten å være helt sikre på at vi kan bygge ut utdanningskapasitet i den grad vi trenger det. Det er et veldig godt samarbeid, opplever jeg, både med fylkeskommuner som står for skolen, og med flyselskaper og andre aktører som skal ha denne typen personell.

Jeg tror nok at vi har svart skolen med det vi kan svare skolen, om at dette er en prosess som kommer til å ta litt tid, men der vi er positive. Det er nok også sann at vi ikke skal ta så lett på det og si at det handler bare om hvor det står. Nei, vi skal følge de forpliktelsene vi har for

denne typen materiell, sann at vi er helt sikre på at vi gjør det rett, og at de får det materiellet på en måte som gjør at de får den nytten de vil ha av det.

Spørsmål 4

Sandra Borch (Sp) [11:38:24]: «Motstanden mot fylkessammenslåing har vært aller størst i nord, der 87 prosent av finnmarkingene i en folkeavstemning sa nei til sammenslåing med Troms. Likevel overkjørte regjeringa folkeviljen og slo sammen disse fylkene med tvang. Fylkestinget i Troms og Finnmark har vedtatt at de vil oppløses, og søkte departementet om oppløsning november 2020. De har fortsatt ikke fått svar.

Hvis det blir avholdt en folkeavstemning om fylkesoppløsning, vil regjeringen lytte til resultatet av den folkeavstemningen?»

Statsråd Nikolai Astrup [11:39:01]: Det er Stortinget som har vedtatt sammenslåingen av Troms og Finnmark fylkeskommuner, i tråd med reglene i inndelingsloven. Forslagene til nye fylkesinndelinger ble grundig diskutert og vedtatt av Stortinget, og Stortinget har også flere ganger behandlet forslag om å reversere sammenslåingen av Troms og Finnmark fylkeskommune, noe Stortingets flertall ikke ønsker.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet mottok søknad fra Troms og Finnmark fylkeskommune datert 14. august 2020 om å sette i gang en utredning om deling av fylkeskommunen. Søknaden ble lagt frem for Stortinget 7. oktober 2020 i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2021, Prop. 1 S for 2020–2021. Regjeringen mente at spørsmålet om deling av Troms og Finnmark fylkeskommune var tilstrekkelig utredet, og at det ikke var grunnlag for å sette i gang ytterligere utredninger. Tilrådingen var derfor at sammenslåingen opprettholdes i tråd med Stortingets vedtak. Stortinget hadde ikke merknader til dette ved behandlingen av Prop. 1 S, og regjeringen har lagt til grunn at Stortinget dermed slutter seg til vår tilråding. Troms og Finnmark fylkeskommune ble 14. oktober 2020 orientert om at saken var lagt frem for Stortinget.

Dersom saken blir tatt opp på nytt og det avholdes folkeavstemning, vil resultatet av folkeavstemningen inngå som ett av flere momenter i vurderingen av saken. De nye fylkeskommunene har eksistert i knapt halvannet år, hvor koronapandemien naturlig nok har preget mesteparten av tiden. Mange aktiviteter for å fortsette byggingen av den nye fylkeskommunen har blitt erstattet av krisehåndtering.

Jeg er overbevist om at sammenslåingen vil bli en god løsning for Troms og Finnmark fylkeskommuner. Jeg er enig med Senterpartiets varaordfører i Alta, Jan

Martin Rishaug, når han til NRK 9. desember 2020 sier at han ikke tror Finnmark får det bedre alene: «Jeg ser hva slags utfordringer Finnmark ville fått om vi ikke var sammenslått.» Han frykter at Finnmark vil mangle både penger og fagfolk den dagen man tegner nye fylkesgrenser på kartet. Dette er kloke ord fra Senterpartiets lokale representant, og de er fremtidsrettede.

Jeg mener det er viktig at de nye fylkeskommunene nå får ro til å tilby gode tjenester til det beste for innbyggere og næringsliv, for det må være det viktigste – altså ikke et spørsmål om geografi, men et spørsmål om tjenester. Gjennom regionreformen har regjeringen styrket regionenes rolle som samfunnsutvikler. Fylkeskommunene har nå ansvar for å administrere 42 000 km med fylkesvei, de er ansvarlig for å administrere bredbåndstilskudd, havner og veldig mye annet som er helt sentralt for kommunene, befolkningen og næringslivet, ikke minst videregående opplæring.

Jeg er opptatt av at fylkeskommunene nå må få den nødvendige ro til nettopp å jobbe med å utvikle gode tjenester for innbyggere og næringsliv og ta den samfunnsutviklerrollen de har fått styrket, på alvor i tiden fremover.

Sandra Borch (Sp) [11:41:49]: Det var et ganske forutsigbart, langt svar fra statsråden.

Det er langt dette landet, og jeg har lyst til bare å forsikre meg om at statsråden vet hvor store avstandene er i Nord-Norge. Jeg har lyst til å spørre den ansvarlige statsråden for tvangsekteskap mellom fylkeskommuner om han vet hvor mange kilometer det er fra det nordøstligste punktet i Finnmark til det sørvestligste punktet i Troms.

Statsråd Nikolai Astrup [11:42:19]: Hvis svaret var forutsigbart, er det kanskje fordi også spørsmålet var forutsigbart.

Når det gjelder det konkrete spørsmålet som representanten stiller, kan jeg ikke svare på det på kilometren, men at avstanden er stor, er det ingen tvil om. Så er det jo relativt hva man omtaler som stort, og hva man omtaler som lite. Mange i Senterpartiet omtaler f.eks. Viken som et gigantfylke, men realiteten er at Innlandet er mer enn dobbelt så stort, og at det er 32 mil hvis man setter seg i bilen og kjører fra Halden til Hemsedal, mens det er 66 mil fra Brønnøysund til Narvik. Også Trøndelag er langt større enn det Viken er. Men at det er store avstander i nord, er det overhodet ingen tvil om. Jeg hadde nylig et møte med åtte kommuner i Finnmark som nettopp også understreket utfordringene det medfører i hverdagen.

Sandra Borch (Sp) [11:43:14]: Da kan jeg opplyse statsråden om at det er 1 109 km fra det nordligste

punktet i Finnmark til det sørligste punktet i Troms. Det tar 16 timer å kjøre med bil – det er faktisk én time kortere om man velger å kjøre via Finland. Det er et fylke som er større enn Danmark. Det tar faktisk lengre tid enn å kjøre fra Oslo til Berlin. Det er enorme avstander.

Jeg har lyst til å spørre statsråden: Hva er grunnen til at regjeringen har tvunget fram denne reformen, som ingen i Troms og Finnmark vil ha? Det er ingen som ønsker den. Er det noe vi i Nord-Norge ikke skjønner, men som en statsråd fra Bærum skjønner? Regjeringen har lovd gull og grønne skoger, penger, arbeidsplasser, oppgaver. Det er ingenting av dette som er kommet til de nordligste fylkene, og vi ser en massiv fraflytting i dag. Hvis man spør folk i nord, er hele reformen til regjeringen løgn og fanteri.

Jeg vil utfordre statsråden på om han svare på: Hva er blitt bedre i Troms og Finnmark med denne sammenslåingen?

Statsråd Nikolai Astrup [11:44:18]: Dette var et spørsmål fullt av premisser jeg ikke deler. La oss starte med det at ingen mener at dette er bra for Troms og Finnmark. Vel, Senterpartiets egen varaordfører i Alta, Jan Martin Rishaug, mener altså at Finnmark ikke vil klare seg alene hvis man skulle gå for en deling, og mener det er gode grunner til at de bør forbli sammenslått. Han sier også at hvis man velger å gå for å reversere dette vedtaket om Troms og Finnmark, så bør Alta, som utgjør vel en tredjedel av innbyggerne i Finnmark, gå til Troms. Jeg har forståelse for at representanten ikke velger å lytte til meg, men kanskje hun kan lytte til sine egne, de som har skoene på og vet hvor det trykker lokalt, istedenfor å sitte på et kontor inne i Oslo og bestemme over hvordan fylkesstrukturen i nord skal se ut.

Spørsmål 5

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:45:26]: Jeg vil stille følgende spørsmål til kommunalministeren:

«Statsråden skrev i vinter en kronikk i Adresseavisen med tittelen «Kommunereformen er ikke over». Her argumenterte statsråden med at frivillighetslinjen har «gjort det vanskelig å ha en helhetlig tilnærming til reformen og å sikre en effektiv gjennomføring».

Kan statsråden garantere at ingen flere kommuner vil bli slått sammen med tvang dersom Høyre fortsetter i regjering etter høstens valg?»

Statsråd Nikolai Astrup [11:45:55]: Det er kun Stortinget som kan vedta sammenslåing av kommuner som selv ikke ønsker det. Dette er hjemlet i inndelingsloven. Den 7. desember 2017 vedtok Stortinget å be regjeringen legge til grunn at gode og frivillige prosesser

skulle være utgangspunkt for endringer av kommunestrukturen, og at eventuelle kommunesammenslåinger i perioden 2017–2021 utelukkende skulle bygge på frivillighet. Regjeringen har selvfølgelig forholdt seg til dette vedtaket.

Jeg kan ikke gi noen garantier om hvilke vedtak et nytt Stortinget vil fatte, men regjeringen jobber for å styrke kommunenes forutsetninger for å levere gode og likeverdige velferdstjenester, for å kunne drive en helhetlig og bærekraftig samfunns- og næringsutvikling, for å ha en bærekraftig og robust økonomi og for å styrke sitt eget lokaldemokrati. I mange tilfeller vil større kommuner være den beste løsningen for å oppnå dette, og det beste utgangspunktet for å bygge en ny og større kommune vil alltid være at de involverte kommunene selv ønsker sammenslåingen. Derfor er jeg glad for at de kommunesammenslåingene som har kommet, er basert – i all hovedsak – på frivillighet. Så har det vært enkelte steder hvor man har måttet skjære igjennom, og det er gjerne der det er flere kommuner involvert.

Jeg har ikke noe selvstendig mål om å endre Norge, men Norge er endret. Forutsetningene har endret seg dramatisk siden kommunestrukturen slik Slagsvold Vedum ønsker seg den, ble vedtatt på 1960-tallet. På den tiden hadde de helt andre kommunikasjonsmidler, helt andre og færre detaljerte føringer fra nettopp Stortinget om hvordan oppgaver skulle løses. Jeg tror at den kompleksiteten som ligger i oppgaveløsningen i dag, gjør at mange kommuner kjenner på hvor krevende det er å stå alene. Det er krevende å bygge store nok og robuste nok fagmiljøer for å kunne løse oppgavene på en god måte. 90 pst. av de mest spredtbygde kommunene melder om at de ikke klarer å tiltrekke seg den kompetansen de trenger for å fylle viktige oppgaver. Så her er det veldig mange utfordringer. Som en rådmann som jeg hadde møte med her i forrige uke, sa:

Helse- og omsorgsavdelingen i min kommune består av én person. Det er for tiden meg, og slik har det vært i fem måneder. Jeg klarer ikke å få noen til å fylle stillingen.

Det er klart at med den situasjonen vi står i, med pandemi, med beredskap, med krisehåndtering, er dette krevende. Det er grunnen til både at mange flere kommuner ser på alternative måter å løse oppgavene på gjennom å ha mer samarbeid, og også at kommunesammenslåing kommer på dagsordenen, f.eks. nord i Gudbrandsdalen, hvor et par kommuner som representanten vel kjenner godt, nå vurderer å slå seg sammen.

Jeg har ikke noe selvstendig ønske om å endre kommunestrukturen, men vi må ta inn over oss at verden er en annen enn den var på midten av 1960-tallet. Derfor er ikke representantens svar på de utfordringene Kommune-Norge står overfor, et godt svar.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:48:49]: Stortingsrepresentant Margret Hagerup hadde et større utspill i Stavanger Aftenblad forrige uke. Hun representerer Høyre og Rogaland Høyre, og hun tar til orde for at man i Rogaland vil gå fra 23 kommuner, som er dagens situasjon, til tre–seks kommuner. Hun kommer med mange begrunnelser for det og mener at om nødvendig bør Stortinget også «ta ansvar og tegne kommunekartet på ny». Det er et sitat fra Hagerup.

Er statsråd Astrup enig med sin partifelle fra Rogaland i at det kunne være klokt at man går en runde i det fylket, at man går fra 23 og ned mot tre–seks kommuner, som Hagerup og Rogaland Høyre argumenterer for?

Statsråd Nikolai Astrup [11:49:38]: Jeg mener at man skal lytte til lokale stemmer, hvor enn de er i landet, og ta inn over seg det budskapet de kommer med. Når det er sagt, er mitt utgangspunkt at frivillighet er det beste startpunktet for en kommunesammenslåing.

Det jeg kunne ønske meg, er at representanten kanskje også kunne dvele litt ved årsakene til at mange nå vurderer kommunesammenslåing, at det er behov for å se på kommunestrukturen på nytt, og hva representantens svar da skal være på de utfordringene. Det hører vi fint lite om, annet enn at man ser seg tilbake i en tid der vi alle er tjent med at vi ser fremover. Jeg opplever at lokalpolitikkerne i representantens parti er langt mer pragmatiske og løsningsorienterte og tar inn over seg de utfordringene som de står midt oppe i, som verken skyldes nasjonal eller lokal politikk, og planlegger for fremtiden.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:50:40]: Jeg merker meg at statsråd Astrup sier at frivillighet er et startpunkt, og jeg merker meg at han på en eller annen måte gir en slags tilslutning til Hagerups ønske om å gå fra 23 kommuner til mellom tre og seks, som er Rogaland Høyres syn. Hvis han ikke gjør det, får han ta avstand fra det nå.

Så går jeg til en statsrådkollega av Astrup som heter Odd Emil Ingebrigtsen, som er fiskeriminister, og som har uttalt til NRK at tvang er litt undervurdert. Han sammenligner kommuner med barneoppdragelse og sier at man ikke hadde fått med barna sine på tur hvis man ikke hadde tvunget dem litt i gang. Det er måten han omtaler det på. Høyres kommunalpolitiske talsmann, Ove Trellevik, smiler godt og sier videre:

«Ideelt sett bør det vere om lag 200 kommunar, der alle har minst 10.000 innbyggjarar.»

Synes statsråd Astrup at uttalelsen fra statsråd Ingebrigtsen om at tvang er litt undervurdert, og uttalelsen fra kommunalpolitisk talsmann Trellevik om at vi bør gå ned mot 200 kommuner, er kloke uttalelser?

Statsråd Nikolai Astrup [11:51:45]: Jeg merker meg at representanten Slagsvold Vedum har funnet noen meningsfeller når det gjelder bruk av tvang. Jeg har lagt merke til at representanten Slagsvold Vedum ønsker å bruke tvang for å dele Vestland i to, mot ønsket til hans lokale fylkestingsrepresentanter, bl.a. fylkesordføreren og den tidligere fylkesordføreren i Sogn og Fjordane.

Mitt utgangspunkt er, som sagt, at frivillighet er det aller beste hvis man skal ha kommunesammenslåinger. Så vil det være noen tilfeller hvor Stortinget må ta noen overordnede beslutninger for å få en god, helhetlig løsning. Det er en tilnærming som Stortinget stilte seg bak i den forrige runden. Jeg tror jo at det ikke blir behov for tvang, for jeg tror mange flere kommuner ser at her får man så mye igjen for å samordne seg og jobbe sammen om å utløse de fantastiske mulighetene som ligger i regionen, hvis man slår seg sammen. Så her kommer det til å skje mye, helt uavhengig av hva sentrale myndigheter mener.

Spørsmål 6

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:53:00]: «Representantene i Viken fylkesting har ordinær jobb ved siden av sitt verv. Viken fylkeskommune omfatter Østfold, Akershus og Buskerud med en befolkning på 1,2 millioner, 51 kommuner og 58 videregående skoler.

Hvordan mener statsråden det er mulig for disse folkevalgte å gjøre en jobb på fritiden når fylket er så stort?»

Statsråd Nikolai Astrup [11:53:26]: Jeg var inne på i et tidligere svar at dette med hvor stort noe er, er litt relativt. Som sagt, å kjøre fra Hemsedal til Halden er 32 mil, å kjøre fra Brønnøysund til Narvik er 66 mil, og jeg har aldri hørt representanten stille spørsmål ved hvorvidt fylkestingsrepresentantene i Nordland klarer å gjøre en god jobb for sitt distrikt. Innlandet er langt over dobbelt så stort i antall kvadratkilometer som det Viken er. Likevel virker det som om representanten og hans parti har akseptert at Innlandet er en fornuftig størrelse.

Jeg er som sagt ikke så veldig opptatt av geografi. Det jeg er opptatt av, er at fylkeskommunen leverer gode tjenester. Stedsidentiteten din er knyttet nettopp til stedet du er fra, ikke hvilket navn som står på fylkeshuset. Det er fristende å sitere den tidligere Senterparti-ordføreren i Andebu, som sa at Andebu fortsatt kommer til å være Andebu selv om det nå er en del av Sandefjord. Det hadde han jo helt rett i. På samme vis er det slik at fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler, som jeg vet representanten er veldig opptatt av, ikke er knyttet til akkurat hvor grensene går, men evnen til å levere på det

befolkningen og næringslivet etterspør, enten det er gode fylkesveier, videregående opplæring som er tilpasset lokale behov, ansvar for statlige bredbåndsmidler eller ytterligere ansvar for både kultur- og næringsvirkemidler, som er viktige for å skape lokale jobber og gode rammevilkår for vekst og utvikling i regionen.

Så hvis det ikke er mulig for fylkestingsrepresentanter i Viken å gjøre en god jobb, er det verdt å minne om at Viken er mindre enn Innlandet, mye mindre enn Troms og Finnmark, mindre enn Nordland og mindre enn Vestland. Hva angår fylkesstørrelse, plasserer vel Viken seg sånn ca. midt på treet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:56:01]: Det er dog et faktum at det er 1,2 millioner innbyggere i Viken, og det er om lag det dobbelte av den neste, som er Oslo. Det er et faktum – jeg håper at statsråden er enig i det.

Det er 87 medlemmer i Viken fylkesting. Det er en undervisningskomité med 13 medlemmer, 3 er frikjøpte. Det er 9 579 ansatte, det er 58 videregående skoler, det er 41 618 elever. I tillegg er det fagskoler, det er lærekontrakter, det er folkehøgskoler med opplæring i institusjon, det er opplæring i kriminalomsorgen, det er karriereveiledning, det er oppfølgingstjenester for elever som faller ut av videregående skole, og det er pedagogisk-psykologiske tjenester for elever med særskilte behov. Det vanlige fylkestingsmedlem med vanlig jobb utenfor politikken har neppe oversikt, for å si det diplomatisk. Svekker Vikens organisering folkestyret?

Statsråd Nikolai Astrup [11:57:00]: Nei, det vil jeg ikke si. Så svaret på det er nei.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:57:09]: Det er ganske interessant at det fremmer folkestyret, da, det svekker ikke folkestyret å ha en sånn organisering. Viken har en regjeringsmodell, akkurat som regjering og storting – en har et fylkesråd, og en har et fylkesting. Det er en fylkesråd for undervisning, det er en fylkesdirektør for utdanning, og under den fylkesdirektøren for utdanning har en seks direktører: én for forvaltningsutvikling, én for kompetanseutvikling og fire områdedirektører. Områdedirektørene er da nødvendige fordi fylket er for stort å administrere for en fylkesdirektør, og det er delt opp i disse geografiske områdene: midt, nord, sørvest og sørøst. Kongsberg og Numedal, som henger sammen, midt-fylket og Drammen, som henger sammen, har ulike områdedirektører, mens Ål videregående skole og Bjørkelangen videregående skole i Aurskog-Høland henger sammen med samme områdedirektør. Er en sånn inndeling klok etter statsrådens mening?

Statsråd Nikolai Astrup [11:58:13]: Den inndelingen er jo opp til Viken fylkeskommune selv å ta stilling

til, og når det gjelder antall direktører og hvordan man har valgt å organisere seg, får representanten heller ta det opp med det rød-grønne flertallet som styrer Viken fylkeskommune, for dette ligger til Viken å bestemme.

Spørsmål 7

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Liv Signe Navarsete til kommunal- og moderniseringsministeren, vert teke opp av representanten Heidi Greni.

Heidi Greni (Sp) [11:58:51]: «Ei av dei store reformene til dagens regjering er regionreforma. Velfungerande fylke vart slått saman, ofte mot innbyggjarane sin vilje. Det vart også lova store oppgaver til dei sammenslåtte fylka, men den lovnaden har ein ikkje innfridd. Meiningsmålingar syner at motstanden mot regionreforma framleis lever i beste velgåande i mange fylke. Og det er langt mellom dei som forsvarar reforma.

Meiner statsråden det er rett å halde fram med å overkøyre folkeviljen når motstanden mot regionreforma er så stor?»

Statsråd Nikolai Astrup [11:58:55]: La meg aller først si at jeg er ikke enig i premisset for spørsmålet, nemlig at det her har vært lovet oppgaver som ikke er overført. Det er overført en rekke oppgaver til fylkeskommunene som styrker deres rolle som samfunnsutvikler. La meg nevne: administrasjon av fylkesveier, forvaltning av tilskudd til utbygging av bredbånd, eierskaps- og forvaltningsansvar for fiskerihavneanlegg, tilskudd til ikke-statlige lufthavner, arbeidsmarkedstiltak for bedriftsintern opplæring, tilskudd til fylkesvise partnerskap for karriereveiledning og tilhørende karrieresentre, bosetting internt i fylkene og annen regional samordning av integreringspolitikken, tilskudd til jobbsjansen del B, mentor- og traineeordninger, tilskudd til etablereropplæring for innvandrere, forvaltning av tilskudd til friskliv, læring og mestring, tverrfaglig innsats på rusfeltet, oppgaver innenfor skjærgårdstjenesten og statlig sikrede friluftsområder, oppgaver på kulturminneområdet, oppdragsgiveransvar for Siva og Innovasjon Norge for fem næringsrettede ordninger, næringshageprogrammet, inkubatorprogrammet, bedriftsnettverk, mentortjenesten, landsdekkende etablerertilskudd, forvaltning av tilskudd til utrednings- og tilretteleggingstiltak i landbruket, utarbeidelse av regionalt næringsprogram i landbruket, forvaltning av prosjektmidler i kystskogbruket, Arktis 2030, sekretariat for regionalt nordområdeforum, forvaltning av tilskudd til kvensk språk og kultur, som er overført til Troms og Finnmark fylkeskommune, og det er også overført kulturoppgaver som

tilskuddsmidler til regional bransjeutvikling innen kulturelle og kreative næringer.

Det er helt åpenbart at fylkeskommunene har en fin anledning med disse oppgavene til å styrke sin samfunnsutviklerrolle, og jeg mener at det er for tidlig å felle dom over denne reformen når den tiden som har passert siden den trådte i kraft, har vært preget av en pandemi. Her ligger det store muligheter for dem som å ønsker å styrke sin rolle på dette området og å kunne tilby innbyggere og næringsliv de tjenestene som de forventer og fortjener, og bidra til bærekraftig utvikling og vekst i sitt område.

Heidi Greni (Sp) [12:01:26]: Lokalsamfunnsforeningen har foretatt en meningsmåling, og den viser at i et stort flertall av de sammenslåtte fylkene ønsker innbyggerne en oppløsning. I Sogn og Fjordane er det hele to tredjedeler som sier at de ønsker en oppløsning. Det er et tydelig signal.

Innbyggerne har ikke fått mulighet til å si sin mening. Det har ikke vært folkeavstemninger i disse fylkene. Et stort flertall av innbyggerne sier også at de ønsker en folkeavstemning om det skal være en oppløsning. Senterpartiet mener oppløsning skal være frivillig, og det stemmer ikke, som det antydes, at vi vil ha en tvangsoppløsning.

Men spørsmålet er: Mener statsråden at det bør avholdes folkeavstemning når innbyggerne krever det i en valgkrets, f.eks. Sogn og Fjordane fylke? Og vil statsråden i tilfelle lytte til resultatet av en slik folkeavstemning?

Statsråd Nikolai Astrup [12:02:29]: Det er Stortinget etter inndelingsloven som tar stilling til disse spørsmålene, og jeg antar resultatet av en folkeavstemning vil inngå i vurderingen som gjøres av Stortinget før et vedtak fattes.

Så sier representanten at det ikke er riktig det jeg sier om at Senterpartiet går inn for en tvangsoppløsning av Vestland fylkeskommune. Men representantens partileder, Trygve Slagsvold Vedum, var jo ute i Dagbladet denne uken og sa at dette er litt som et ekteskap; hvis én vil ut, så må det oppløses, og da med tvang for den parten som ikke vil ut. Så det er jo slik at man går inn for å oppløse dette med tvang, mot viljen til lokale folkevalgte fra Senterpartiet. Her er det altså slik at Senterpartiet velger å sitte i Oslo og bestemme – på tvers av ønskene til lokale representanter i fylket.

Jeg tror som sagt det er for tidlig å felle dom. Jeg tror at fylkeskommunene har et stort potensial, og det å bruke masse tid, krefter og penger nå på å reversere dette vedtaket, uten å ha noen mening om hva det skal løse, det mener jeg er feil svar.

Heidi Greni (Sp) [12:03:31]: I likhet med de fleste ekteskapsoppløsninger er det ofte én part som vil forlate det fordi det er et uholdbart forhold, så det tror jeg også vil gjelde fylkes- og kommuneoppløsninger.

Men til noe helt annet: I Stavanger Aftenblad var Margret Hagerup veldig tydelig på at det måtte til en stortilt tvangssammenslåing av kommuner. Hun sier: ««Alle» i Høyre er enige om at flere sammenslåinger må til.» Og hun mener at dette ikke kan foregå på frivillig basis. Jeg antar at en slik stortilt tvangssammenslåing ikke skal gjelde bare Rogaland, men at det er noe som også vil ramme resten av landet.

Deler statsråden oppfatningen om at det må en stortilt tvang til – og cirka hvor mange kommuner mener statsråden det er naturlig å ha i Norge? Hvor mange kommuner tenker statsråden det er naturlig å ha i mitt hjemfylke, Trøndelag?

Statsråd Nikolai Astrup [12:04:35]: Når representanten sier at alle i Høyre er enige om at det er behov for flere kommunesammenslåinger, så tror jeg vi kan legge til at det er ikke Høyre alene om å mene. Spør du f.eks. rådmennene som sitter rundt i det ganske land og sliter med å oppfylle de oppgavene som Stortinget har pålagt dem å oppfylle, som ser at de ikke klarer å rekruttere det personellet de trenger, som nå sitter midt i en pandemi, men ikke har kommuneoverlege, så tror jeg de vil si at ja, det er behov for flere kommunesammenslåinger. Det har jo de vært veldig tydelige på. De leverte et råd til nettopp regjeringen om at det var behov for flere sammenslåinger.

Når man snakker med lokalpolitikere landet rundt, som jeg gjør hver eneste dag, så kjenner man på den tilbagemeldingen, at ja, det er behov for å gjøre noe. Jeg opplever at Senterpartiet ikke har noe svar på de utfordringene som Kommune-Norge står overfor, ikke noe svar på hvordan mulighetene skal utløses, og hvordan det skal skapes entusiasme, vekst og utvikling videre.

Spørsmål 8

Ole André Myhrvold (Sp) [12:05:51]: «En meningsmåling viste nylig at 73 prosent av de spurte i Østfold ønsker at Viken skal oppløses og Østfold gjenoppstå. Høyres stortingsrepresentant Tage Pettersen sier til NRK i den anledning: «Blir det en diskusjon om inndelingen av Viken, så er både jeg og Høyre villig til å være med på den diskusjonen.»

Er statsråden, som sin partikollega, klar for å være med på en slik diskusjon, og mener statsråden at Viken har vært en god løsning på regioninndelingen på Østlandet?»

Statsråd Nikolai Astrup [12:06:25]: Jeg deltar i en slik diskusjon akkurat nå. Det er ikke første gangen heller, og det kommer sikkert til å bli flere diskusjoner om dette. Jeg oppfatter at det tas opp med jevne mellomrom hvordan strukturen skal være.

Når det gjelder innbyggerne i Østfold, har jeg selv et nært forhold til Østfold og har tilbrakt mange av mine barndoms somre i denne vakre delen av landet. Østfold kommer jo alltid til å være Østfold, uansett hva fylkesadministrasjonens navn er, og hvordan man velger å organisere seg.

Det jeg tror folk faktisk er opptatt av, er at veiene i Østfold er gode, fylkesveiene som de bruker hver eneste dag, at barna deres får en videregående opplæring som har den kvaliteten og det innholdet som de forventer, fortjener og trenger for å kunne få en god start på yrkeslivet, og at de har et bredbåndstilbud der de bor, som også fylkeskommunene har en viktig rolle i.

Det er det som er viktig, det er det som er avgjørende, og det er det som virkelig betyr noe. Hvor fylkesadministrasjonen ligger, eller hva den heter, mener jeg er av underordnet betydning. Din stedsidentitet er knyttet til der du er fra, ikke til hva fylkesadministrasjonen heter.

Så er det slik at nettopp fordi vi i Høyre er opptatt av funksjon, har ikke vi så veldig høye skuldre med tanke på hvordan man velger å organisere dette. Men det jeg har en mening om, er at når man nå har vært gjennom en prosess, og så har stått i en pandemi, og at man da bruker tid, ressurser og krefter på å løse opp igjen i dette istedenfor å fokusere på å løse oppgavene til beste for innbyggerne og næringslivet – vel, da mener jeg faktisk at man ikke setter innbyggernes interesser først.

Ole André Myhrvold (Sp) [12:08:22]: Selvfølgelig er fylkets innbyggere opptatt av fylkesveier og videregående skoler og alt annet som fylkeskommunen stiller med, men jo lenger unna beslutningstakerne sitter, jo vanskeligere er det å påvirke dem. Det er jo ganske enkelt logikk, i hvert fall hos meg.

Tysklands første kansler, Bismarck, sa noe som har blitt ganske kjent, nemlig at de som vet hvordan politikk og pølser blir laget, aldri mer får en rolig natts søvn. Det kan vi kanskje også si om Viken. Det er jo oppskriften på pølser og politikk. En sen natt lagde man en konstruksjon som ikke var faglig utredet av noen, og vi har fått et fylke som framstår ganske uensartet.

Statsråden sa at avstand er relativt, og henviste til at det var mange fylker som var større enn Viken. Ja, men det er også mange fylker som er større enn eller på størrelse med Østfold. Rogaland og Møre og Romsdal framstår omtrent like store som det gamle Østfold. Hva er kriteriene for et funksjonelt fylke etter statsrådets syn?

Statsråd Nikolai Astrup [12:09:33]: Jeg tenker at Østfold er en veldig integrert del av et sammenhengende bo- og arbeidsmarked på Østlandet, og at det må tillegges vekt, også når man ser på den regionale samfunnsutviklerrollen som fylkeskommunen har.

Så er det nok helt sikkert slik at ulike mennesker vektlegger ulike ting i hvordan dette skal organiseres. Men det aller viktigste for meg er at de har slagkraft til faktisk å prioritere de tjenestene folk bruker i hverdagen, og at vi kan legge til rette for næringslivet i regionen, og at vi har et kompetansemiljø som gjør at de har det beste utgangspunkt for å utvikle det aller beste utdanningstilbudet som barna trenger og fortjener. Dette må være viktigere enn navn og geografi. Det er altså funksjon og tjenester vi legger vekt på.

Ole André Myhrvold (Sp) [12:10:35]: Statsråden framhever at Østfold og Buskerud er en del av et felles bo- og arbeidsmarked, men regjeringen har ikke valgt å inkludere hovedstaden, som ligger midt mellom disse to gamle fylkene, og som kanskje er det eneste fellesskapet disse fylkene har, nemlig at en del arbeidstakere deler matpakka si rundt det samme lunsjbordet i denne byen. Men det har man da altså ikke valgt å ta med.

I forbindelse med regionreformen sjekket jeg, for da var jeg ordfører i Trøgstad, og da viste statistikken at det var fire som pendlet mellom Østfold og Buskerud daglig. Så noe veldig felles arbeidsmarked mellom disse fylkene er det altså ikke, og det er heller ikke i veldig stor grad noe identitetsfellesskap mellom Hemsedal og Halden. Det er vidt forskjellige utfordringer som preger disse områdene.

Staten har valgt å organisere seg i andre regioner, f.eks. Nav. Statsforvalteren inkluderer Oslo, og det gjør også Bufetat. Når vil dere rydde opp i den regionale staten?

Statsråd Nikolai Astrup [12:11:42]: Det er forskjeller internt i Viken, det er ikke noen tvil om det, og det er forskjell på Hemsedal og Halden. Men det er ikke noe mer forskjell internt i Viken enn det er internt i en rekke av de andre fylkene i Norge. Og til og med i de fylkene Senterpartiet selv ønsker å bevare, altså Trøndelag, oppfatter jeg at Senterpartiet mener at regionreformen var en god idé. Når det gjelder Agder, virker det som om Senterpartiet mener det er en god idé. Når det gjelder Innlandet, som er langt større, mer enn dobbelt så stort som Viken, mener Senterpartiet at det er en god idé. Men det er jo å spille ned de motsetningene som finnes også innenfor det fylket. Hvorfor er det greit med store regionale kulturforskjeller innenfor Innlandet fylke, mens det er problematisk i Viken?

Dette handler til syvende og sist ikke om hva slags tjenester innbyggerne fortjener, men at det nærmer seg valg.

Spørsmål 9

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:13:00]: «Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre har slått sammen en rekke kommuner og fylker i Norge med tvang. Akershus, Buskerud og Østfold er blitt den meningsløse konstruksjonen Viken. Til NRK 21. april i år sier stortingsrepresentant for Høyre, Tage Pettersen: «Blir det en diskusjon om inndelingen av Viken, så er både jeg og Høyre villig til å være med på den diskusjonen.»

Er regjeringen villig til å lytte til det overveldende flertallet som vil ha Akershus, Buskerud og Østfold tilbake, eller er det fortsatt overstyring og tvang som gjelder?»

Statsråd Nikolai Astrup [12:13:38]: Dette spørsmålet har jeg allerede besvart og viser til mine tidligere svar.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:13:46]: Det som statsråden ikke har svart på – jeg registrerte at statsråden sa at han var villig til å lytte til lokale stemmer, men det avgjørende er jo ikke om statsråden gjennom å google aktivt klarer å finne enkeltpersoner i enkeltfylker som representerer det samme syn som han. Spørsmålet er om han er villig til å lytte til et overveldende flertall i både Buskerud, Østfold og Akershus som vil oppløse Viken og ha de gamle fylkene tilbake. Er statsråden og regjeringen villig til det, eller er det fortsatt overstyring og tvang av dem som bor i de fylkene, som gjelder?

Statsråd Nikolai Astrup [12:14:28]: Selv om jeg har svart på dette spørsmålet allerede, skal jeg svare på det en gang til.

Som sagt er det Stortinget etter inndelingsloven som fatter beslutning om deling av et eksisterende fylke, og jeg føler meg nokså trygg på at Stortinget vil ta innover seg all tilgjengelig informasjon før de fatter et slikt vedtak. Det er altså ikke en beslutning som ligger til meg alene.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:14:57]: Det som er avgjørende her, er hva regjeringen ønsker å gjøre dersom det kommer en søknad fra Viken, fra Akershus, Buskerud og Østfold, om at man vil oppløse regionen – i tråd med den plattformen som ligger fra det rød-grønne samarbeidet der – og komme tilbake til de tre fylkene. Jeg har hørt statsråden i dag bruke mange ulike argumenter for disse tvangssammenslåingene og si at det finnes fylker som er større i areal enn Viken. Men Norges minste fylke i areal er Oslo, og det ble ikke endret gjennom strukturendringene. Møre og Romsdal fikk også bestå, til tross for at de har færre innbyggere enn både Akershus, Buskerud og Østfold hver for seg hadde fra før.

Hvorfor var det så avgjørende viktig å slå sammen disse tre fylkene? Og er det slik at regjeringen nå vil være positivt innstilt til en søknad om oppløsning fra de fylkene og legge det fram som en sak for Stortinget?

Statsråd Nikolai Astrup [12:16:00]: Norge er et land som holder seg med flere forvaltningsnivåer, og sånn sett er vi godt forspent med administrasjon. Det å redusere antall fylkeskommuner mener jeg er en positiv ting i seg selv, men også en forutsetning for å overføre flere oppgaver til fylkeskommunene.

Nå har fylkeskommunene fått flere oppgaver og styrket sin rolle som samfunnsutvikler. Og jeg mener at det å bruke tid og ressurser nå på å reversere denne sammenslåingen fremfor å bruke tid og ressurser på innbyggerne og næringslivet på vei ut av en pandemi, fremstår som en underlig prioritering. Jeg forstår at representanten mener at det er populært i øyeblikket, men spesielt langsiktig og bra for landet kan det neppe sies å være.

Spørsmål 10

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [12:17:12]: «Regionreformen har gjort at færre fylkestingspolitikere representerer befolkningen i fylkestinget i de sammenslåtte fylkene enn da de tidligere fylkene hadde hvert sitt fylkesting. Statlige organer og organisasjonslivet følger etter fylkessammenslåinger og danner nye sammenslåtte organisasjoner.

Hvor viktig er god representasjon for demokratiet og samfunnet vårt, og på hvilken måte har regionreformen bidratt til mer og bedre representasjon for befolkningen i de sammenslåtte fylkene?»

Statsråd Nikolai Astrup [12:17:44]: God representasjon er et viktig hensyn i alle fylkeskommuner og kommuner. Demokrati handler imidlertid ikke bare om representasjon; det handler også om hvilke oppgaver og hvilken myndigheter som er lagt til folkevalgte organer. I regionreformen har vi styrket fylkeskommunene som samfunnsutviklere. Flere oppgaver og virkemidler har derfor bidratt til å styrke demokratiet på regionalt nivå.

Partiene har en viktig rolle i å bidra til representativitet i folkevalgte organer, og det er partiene som nominerer kandidater til valglistene, bestemmer listeplassering og hvem som skal få stemmetillegg. Partiene har dermed stor innflytelse over hvem velgerne kan stemme på, og hvem som i neste omgang kan bli representert i fylkestingene.

Erfaringen fra tidligere nominasjonsprosesser til lokalvalgene tilsier at partiene er opptatt av representasjon når det gjelder både geografi, erfaring, kjønn og al-

der. Partiene har tradisjonelt vært særlig opptatt av å sette sammen lister slik at alle deler av fylket er representert.

Fylkeskommunene avgjør selv, over et minsteantall, hvor store fylkesting de ønsker å ha. Dette er altså ikke et spørsmål som avgjøres av regjeringen. I vurderingen av dette kan fylkestingene selv vurdere hva som er hensiktsmessig størrelse for å ivareta god representasjon.

Representasjon handler om mer enn hvem som sitter i fylkestinget. Det handler også om hvem som involveres i beslutningsprosessene som skjer i fylket mellom valg. Fylkeskommunene kan bruke høringer og andre medvirkningsordninger for å involvere innbyggerne i politiske prosesser og vurderinger av ulike saker. På den måten blir flere representert og hørt, og jeg tror også beslutningene blir bedre av det.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [12:19:15]: Jeg takker for svaret fra ministeren, selv om jeg mener at representasjonsspørsmålet egentlig ble litt avfeid her.

I mitt fylkesting, nå etter tvangssammenslåingen med Vestfold, har jeg som telemarking kun 30 representanter som representerer Telemark i fylkestinget, mot 41 da vi var et eget fylke. Disse 30 må nå kjempe for telemarkssaker mot 31 representanter valgt inn fra gamle Vestfold, et fylke som alltid har vært svært forskjellig fra Telemark, både i geografi, avstand, ressurstilgang, kultur og ikke minst identitet.

Forskjelligheten, samt frykten for enda mer sentralisering av arbeidsplasser og makt til Vestfold enn det regjeringen allerede hadde sørget for, gjorde at motstanden mot sammenslåingen med Vestfold var stor i Telemark. Og frykten har ikke dempet seg etter at de borgerlige likevel tvang fylkene sammen.

I dag omtaler regionsavisen TA en undersøkelse hvor hele 65,3 pst. vil ha tilbake Telemark som eget fylke. Kun 18 pst. vil ha det tvangssammenslåtte fylket. Hva synes statsråden om et så høyt tall i favør av oppløsning? Er han og Høyre klare for å lytte mer til befolkningen i denne saken, sånn som Senterpartiet gjør?

Statsråd Nikolai Astrup [12:20:24]: Spørsmålet om representativitet, som jeg oppfattet at var det representanten startet med, er komplisert. Det er f.eks. slik at det varierer i veldig stor grad hvor mange velgere hver representant i denne salen har i ryggen. Det er en ordning som Senterpartiet har vært veldig opptatt av at skal utformes nettopp slik den er, hvor det f.eks. står langt flere velgere bak hver representant i tettbygde strøk enn i rurale strøk, uten at jeg opplever at Senterpartiet har stilt noe spørsmål ved representativiteten av den grunn.

Jeg tror heller ikke man kan måle dette i antallet personer i et fylkesting eller et kommunestyre. I Oslo er

det f.eks. 59 representanter i bystyret, noe som er langt færre enn mindre byer som Ålesund og Trondheim tradisjonelt har holdt seg med. Ålesund har jo nå et veldig stort kommunestyre, som representanten sikkert kjenner til, og Trondheim hadde vel landets største med 89, hvis jeg ikke husker feil.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [12:21:28]: Takk for svaret. I Telemark hadde man et fylke som ser ganske annerledes ut enn Vestfold, bl.a. med store geografiske avstander og hvor man var veldig aktiv i distriktpolitikken. Det at det nå er færre til å kjempe for de sakene, gir et utslag som gjør at det nå er helt tydelig at veldig mange reagerer på hvorvidt det er nok makt eller kort nok vei til beslutningene for Telemarks befolkning.

Men det gjelder ikke bare i Telemark. Nevnte TA og også en rekke andre aviser i Vestfold og Telemark hadde i februar saker om at Høyres representant fra Vestfold, Lene Westgaard-Halle, uttalte at regionreformen ikke har fungert for Vestfolds del, og at de heller kan klare seg alene. Det mener også et stort flertall av befolkningen i Vestfold, ifølge den undersøkelsen som kom i dag, hvor 59,9 pst., altså to tredjedeler, ville stemt for oppløsning av tvangssammenslåingen. Bare 22 pst. ville beholdt det nye fylket. Vil statsråden lytte til sin egen representant fra Vestfold og vestfoldingene i dette spørsmålet, da?

Statsråd Nikolai Astrup [12:22:32]: Spørsmålet om representativitet, som da tas opp i en lokal kontekst her, er et spørsmål som er veldig godt egnet til besvarelse av fylkesordføreren fra Senterpartiet i det angjeldende fylket. Jeg regner med at representanten også diskuterer akkurat det spørsmålet med ham.

Det er opp til den enkelte fylkeskommune å ta initiativ til eventuelle endringer i fylkesstrukturen, og så er det til slutt Stortinget som tar stilling til hvordan inndelingen skal være i henhold til inndelingsloven. Det har ikke kommet noe slikt initiativ på mitt bord, og hvis det kommer et slikt initiativ, vil Stortinget naturlig nok bli involvert i det.

Men som sagt: Representativitet er et viktig spørsmål, og her har også hver enkelt fylkeskommune et viktig ansvar i å legge til rette for at innbyggernes interesser fra alle deler av fylket blir hørt på en god måte. Hvis representanten har utfordringer med hvordan dette gjøres i sitt fylke, bør hun ta det opp med sin fylkesordfører.

Spørsmål 11

Bengt Fasteraune (Sp) [12:23:51]: «I en meningsmåling i Oppland sier 49,6 prosent at Hedmark og Oppland bør være to fylker, og 49,5 pst. mener det bør avholdes en folkeavstemning. Hedmark og Oppland er to

stortingsvalgkretser. Jeg mener valgkretsene må bestå som i dag, i likhet med flertallet i valglovutvalget. To valgkretser i ett fylke kan gi incentiver til at politikere som er valgt inn i fylkestinget, vil ha størst interesse av å kjempe for sitt stortingsvalgdistrikt, og ikke hele fylket.

Er statsråden enig i at denne organiseringen gir uheldige incentiver?»

Statsråd Nikolai Astrup [12:23:51]: Representanten tar opp et viktig spørsmål om betydningen av valgdistriktsinndeling for hvordan demokratiet vårt fungerer. Etter at Stortinget vedtok ny fylkesstruktur med virkning fra 1. januar 2020, var den ikke lenger i samsvar med de 19 valgdistriktene som er fastsatt i Grunnloven. Oppgaven med å utrede konsekvenser av valgdistriktsinndelingen ble lagt til Valglovutvalget. I påvente av deres utredning vedtok Stortinget i 2018 enstemmig at de 19 valgdistriktene skulle videreføres ved 2021-valget.

Valglovutvalget har utredet konsekvensene av ulike valgdistriktsinndelinger og er delt i synet på hva som er mest ønskelig. Flertallet går inn for å videreføre 19 valgdistrikter, mens et mindretall mener at valgdistriktene bør endres med utgangspunkt i de nye fylkesgrensene.

Antall valgdistrikter er regulert i Grunnloven. I etterkant av Valglovutvalgets arbeid er det fremmet flere forslag om endring av Grunnloven knyttet til antall valgdistrikter. Som kjent tar regjeringen sikte på å legge frem et lovforslag om ny valglov for Stortinget innen utgangen av 2022, og ny valglov og ny valgordning vil da gjelde fra stortingsvalget 2025. Jeg ser frem til Stortingets behandling av disse spørsmålene i neste periode.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:25:45]: Nå svarte vel ikke statsråden helt på det spørsmålet som jeg stilte, men jeg skal vinkle det litt annerledes og litt med tanke på andre brukergrupper.

Folk i Finnmark, Akershus, Buskerud, Østfold, Sogn og Fjordane, Oppland og Hedmark – de vil ikke være en del av et gigantfylke som ikke har fått nye oppgaver. Folk vet egentlig ikke hvor denne gigantiske organisasjonen vil. Folk føler at denne organisasjonen ikke representerer dem, og jeg har heller ikke fått med meg at Møre og Romsdal eller Nordland ønsker å bli større. Det er noen som forsiktig sier at dette kan gå bra, men det er ofte de som er nærmest kjernen og nærmest makta, og det er ikke et ukjent fenomen.

Da er mitt spørsmål til statsråden: Fremmer en slik måte å organisere samfunnet på folkedemokrati og folkelig engasjement?

Statsråd Nikolai Astrup [12:26:39]: Den enkelte fylkeskommune har et stort ansvar for å legge til rette for nettopp folkelig engasjement og medvirkning, og

hvordan man velger å løse den oppgaven lokalt, er noe man må diskutere lokalt.

Så legger jeg merke til at representanten ikke fikk med seg mitt svar tidligere i dag om hvilke oppgaver som er overført til fylkeskommunene. Hvis representanten ønsker det, kan jeg gjerne lese dem opp på nytt, men det er et betydelig antall oppgaver. Det som slår meg i representantens spørsmål, er hvor lite ambisjoner Senterpartiet har på vegne av fylkeskommunene og den samfunnsutviklerrollen som de nå er i stand til å ta. Dette handler om viktige ting som 42 000 km med fylkesvei. Det handler om videregående opplæring. Det handler om bredbåndstilskudd. Det handler om havneinfrastruktur. Det handler om spørsmål som er viktige for folk i deres hverdag, nær der de bor, men også for næringslivet, vekst og utvikling i regionen.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:27:29]: Disse oppgavene var stort sett oppgaver som fylkene også hadde da de hadde en annen organisering, kanskje med unntak av det som går på fylkesveier, men også der hadde fylkeskommunen en særdeles viktig rolle. Så oppgavene til de nye regionene har blitt særdeles få og i hvert fall ikke mye endret siden sist.

Regionreformen ble også begrunnet med at vi skulle få en jevnere størrelse på fylkene, og det er klart at når oppgaveoverføringene har uteblitt, er det en utfordring i seg selv. Samtidig er det noe som noen andre har vært inne på, men som jeg ønsker å presisere lite grann, og det er at det har en voldsom sentraliserende effekt ved at andre statlige organisasjoner blir større. Interesseorganisasjoner som ofte representerer grupper som sliter i hverdagen, blir større. Frivillige organisasjoner på fylkesnivå blir større. De politiske partiene slår sammen sine fylkesledd, og makten blir sentralisert lenger unna folket. Jeg har vært fylkesleder i mange år, jeg vet akkurat hva dette dreier seg om. (Presidenten klubbar.)

Når en spør medlemmene i disse organisasjonene på lokalt nivå, vil de si at dette har ført til at det er lettere å få fram de sakene de er opptatt av i hverdagen?

Presidenten: Tida er ute.

Statsråd Nikolai Astrup [12:28:43]: Jeg har lyst til å presisere at alle de oppgavene som jeg i sted leste opp, er nye oppgaver. Ingen av de oppgavene er oppgaver som fylkeskommunene hadde fra før. Men ettersom det åpenbart er behov for repetisjon – og til glede for nye seere – kommer oppgavene på nytt: Det er overført administrasjon av fylkesveier, forvaltning av tilskudd til utbygging av bredbånd, eierskaps- og forvaltningsansvar for fiskerihavneanlegg, tilskudd til ikke-statlige lufthavner, arbeidsmarkedstiltak, bedriftsintern opplæring, tilskudd til fylkesvise partnerskap for karriereveiledning

og tilhørende karrieresentre, bosetting internt i fylkene og annen regional samordning av integreringspolitikken, tilskudd til Jobbsjansen del B, mentor- og traineeordninger, tilskudd til etablereropplæring for innvandrere, forvaltning av tilskudd til friskliv, læring og mestring, tverrfaglig innsats på rusfeltet, oppgaver innenfor skjærgårdstjenesten og statlig sikrede friluftsområder, oppgaver på kulturminneområdet, oppdragsgiveransvar for Siva og Innovasjon Norge for fem næringsrettede ordninger, næringshageprogrammet, inkubatorprogrammet, bedriftsnettverk, mentortjenesten, landsdekkende etablerertilskudd, forvaltning av tilskudd til utrednings- og tilretteleggingstiltak i landbruket, utarbeidelse av regionalt næringsprogram i landbruket, forvaltning av prosjektmidler i kystskogbruket, (Presidenten klubbar.) Arktis 2030, sekretariat for regionalt nordområdeforum. Forvaltning av tilskudd til kvensk språk og kultur ... (Presidenten klubbar.)

Presidenten: Presidenten må beklaga, men tida er ute.

Statsråd Nikolai Astrup [12:29:52]: En liten beklagelse også fra min side til referenten.

Spørsmål 12

Per Espen Stoknes (MDG) [12:30:15]: «Statistisk sentralbyrå har oppdaget en feil i klimaregnskapet som medfører at det ble lagt til 674 millioner liter marine gassoljer og autodiesel i petroleumstatistikken for 2019. Feilen innebærer at norske utslipp kan ha stått på stedet hvil siden 1990, at 2020-målet kan ryke, og at den nylig vedtatte klimaplanen neppe er nok til å nå 2030-målet.

Hvilke ytterligere tiltak mener statsråden må gjennomføres for å nå målet om minst 45 pst. utslippskutt i ikke-kvotepliktig sektor, som Stortinget har stilt seg bak?»

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:31:02]: La meg starte med å understreke at dei norske klimamåla for 2030 ligg fast. Det gjeld sjølvsagt også målet om å redusere utsleppa med 45 pst. i ikkje-kvotepliktig sektor innan 2030.

Regjeringa har lagt fram ein ambisiøs klimaplan for Stortinget, som nyleg er behandla, og der det også var støtte frå fleirtalet til alle dei store og viktige grepa. Klimaplanen inneheld ei rekkje verkemiddel som vil redusere utsleppa fram mot 2030, og vi har i planen lagt opp til ei solid oppfølging som tek høgd for at det kan vere nødvendig å justere verkemiddelbruken undervegs.

Det er sjølvsagt uheldig at det er oppdaga ein feil i klimagassrekneskapen som SSB har ansvaret for. Det er likevel for tidleg å seie om denne justeringa påverkar kva som skal til for å nå klimamåla. Førebels veit vi ikkje kor stor del av salet av marine gassoljer som har gått til utanriksfart, og kva som har gått til innanriksfart. Det vil først verte klart når Statistisk sentralbyrå publiserer førebelse utsleppstal for 2020, etter planen 8. juni. Vi veit difor heller ikkje kva dette vil ha å seie for utsleppsrekneskapen og utsleppsframskrivingane.

Men regjeringa har ein ambisiøs klimapolitikk med sterk verkemiddelbruk. I klimaplanen tar vi høgde for at politikken må kunne justerast undervegs ved behov dersom vi ikkje når dei ulike måla. Totalt har vi berekna at planen vi la fram, vil kutte utsleppa med 20 millionar tonn CO₂-ekvivalentar i tiårsperioden. Det er altså meir enn det som trengst for å nå 45 pst.-målet som følgjer av plattformen til regjeringa. Verkemidla i klimameldinga vil også bidra til å redusere utslepp som fram til no ikkje har vore rapportert. Vi vil i klimalovrapporteringane gjere greie for gjennomføringa av klimaplanen og framdrifta mot klimamål.

At utsleppa frå skipsfarten no ligg an til å vere høgare enn ein har trudd, understrekar viktigheita av satsinga til regjeringa på grøn skipsfart. Og grøn skipsfart er ei hovudsatsing for regjeringa. Vi har målretta og gjennom fleire år satsa innan ulike fartøysegment for å leggje til rette for innfasing av lav- og nullutsleppsløysingar. Vi har ei rekkje verkemiddel i klimameldinga retta inn mot sjøfart og fiske: auken i CO₂-avgift, nasjonale lav- og nullutsleppskriterium for ferje- og hurtigbåtanbod for høvesvis 2023 og 2025, at det vert teke sikte på å innføre omsetnadskrav for biodrivstoff i skipsfarten frå neste år, m.m. I tillegg bidrar vi med støtte til teknologiutvikling og marknadsintroduksjon gjennom verkemiddelapparatet.

Også klimagassreduksjonar i vegtrafikken har høg prioritet for regjeringa. Gjennom avgiftsfritak og støtte frå Enova jobbar staten for å auke innfasinga av nullutsleppskøyretøy i alle køyretøysegment. For personbilar er omstillinga godt i gang. I fjor var over halvparten av nybilsalet nullutsleppsbilar, og det går også kraftig oppover når det gjeld elvarebilar. Vi kjem til å forsterke denne innsatsen i åra framover, slik at vi når dei klimamåla vi har sett oss – og dei ligg fast.

Per Espen Stoknes (MDG) [12:34:04]: Jeg takker for svaret, og jeg legger merke til at statsråden foretrekker å fokusere på usikkerheten ved om dette skulle være 0,9 eller 1,1 millioner tonn. Det vil likevel la oss stå igjen med et kjempestort problem, for ifølge Cicero er dette om lag 1 million tonn CO₂-ekvivalenter per år. Det vil si at vi har omtrent 10 millioner tonn som mangler i re-

gjerings klimaplan for å nå målet som regjeringen selv har satt seg, om 45 pst. utslippskutt.

Klimakur trekker fram et mer plantebasert kosthold som det mest effektive enkelttiltaket blant dem som er utredet, pluss at regjeringens klimaplan er beregnet ved ikke å kompensere for økt CO₂-avgift for bensin og diesel. Så man kunne kuttet utslippene med ytterligere 3 millioner tonn mer enn det som ligger til grunn i den klimaplanen statsråden refererte til.

Mitt spørsmål til statsråden er derfor: Vil regjeringen fremme forslag for Stortinget, f.eks. i revidert nasjonalbudsjett, om redusert kjøttforbruk og økt drivstoffpris eller andre tiltak med betydelig effekt, for å klare sine egne klimamål?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:35:10]: Eg vil minne om at etter klimaplanen regjeringa har lagt fram og fått støtte for i Stortinget, legg vi altså opp til å kutte 12 millionar tonn meir enn det som er EU-forpliktinga i tiårsperioden, og vi legg opp til å kutte 4 millionar tonn meir enn det som er regjeringa sitt eige politiske løfte, som er høgare enn EU-forpliktinga. Det er viktig å understreke at vi har allereie, i klimaplanen, lagt opp til å overoppfylle klimamåla, og som eg sa i innlegget mitt, legg vi opp til stadig å justere verkemiddelbruken framover for at vi skal nå dei måla.

Då vil eg også leggje til at sjølv om det vi snakkar om her – ei feilrapportering til SSB – openbert er uheldig og vil kunne få konsekvensar, er det i og for seg ikkje unikt. SSB justerer jo berekningane sine heile tida. For eksempel gjorde dei det for to år sidan når det gjeld utslepp av fluorgassar, noko som fekk store konsekvensar for utsleppstala. Slik er det når vi stadig er på jakt etter meir kunnskap, slik regjeringa er, og det håper eg også at representanten frå Miljøpartiet Dei Grøne er for at ein jaktar på.

Per Espen Stoknes (MDG) [12:36:11]: Jeg registrerer at statsråden ikke varsler noen nye tiltak i revidert nasjonalbudsjett, men foretrekker å skyve problemet foran seg til framtidige regjeringer, selv om han nå har anledning til å kunne gjøre ting uten ekstremistene i Fremskrittspartiet. Problemet er at revidert budsjett er den siste sjansen for denne regjeringen til å levere ny, relevant klimapolitikk. Selv om det er usikkert – som statsråden sier – hvor mye større de norske utslippene er som følge av disse feilene hos SSB, er det ingen tvil om at de er vesentlig større. Så hvorfor vil ikke statsråden da varsle nye tiltak nå, hvis han sier at han står for målene sine?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:36:53]: Det vert sagt her at ein registrerer at eg ikkje varslar nye tiltak i RNB her og no. Det bør jo ikkje kome som ei sjokkny-

heit for ein stortingsrepresentant som er veldig klar over at det som ligg i revidert nasjonalbudsjett, vert varsla når revidert nasjonalbudsjett kjem og er ferdig. Så eg trur ikkje det er nokon grunn til å verte overraska over det.

Det er slik at vi kontinuerleg legg fram ny klimapolitikk. Klimaplanen er jo ein stor, detaljert tiårsplan, som er den mest offensive og ambisiøse som nokon gong er lagd fram av ei norsk regjering. Eg trur nok, dersom eg var representanten Stoknes frå Miljøpartiet Dei Grøne, at eg ville vore langt meir bekymra for om den regjeringa Miljøpartiet Dei Grøne ser ut til å ønskje å setje inn – nemleg ei Arbeidarparti–Senterparti-regjering, som gjennom den prosessen kom med ei rekkje forslag for å svekkje klimaplanen – vil vere i stand til å oppfylle han.

Men eg kan love at denne regjeringa kjem til å oppfylle klimaplanen, og vi kjem til å kome med stadig ny klimapolitikk i dei ulike prosessane vi skal ha framover. Og det veit folk at kjem til å skje, for det er det vi har gjort så lenge vi har sete.

Presidenten: Då er sak nr. 2 ferdig.

Sak nr. 3 [12:38:00]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er dagens kart handsama ferdig. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 12.39.

